

XXXVI. évf.

1934.

5—6. szám.

SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK OKTATÁSÜGYE

A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
HIVATALOS LAPJA ÉS SZAKFOLYÓIRATA

SZERKESZTI A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZENTGYÖRGYI GUSZTÁV

KIADJA
A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAINAK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
BUDAPEST, 1934

TARTALOM.

<i>Simon József</i> : Egy zászlószeg	—	—	—	—	—	107
<i>Herodek Károly</i> : Vakok oktatása tervének fontosabb irányelvei	—	—	—	—	—	108
<i>Klug Péter</i> : Részlet a siketnémák nevelésének és tanításának tervéből	—	—	—	—	—	115
<i>Murányi Antal</i> : A kísérleti osztály bemutatója	—	—	—	—	—	120
— . — : Egy képviselő az oktatásügyünkről	—	—	—	—	—	123
— . — : Szabályzat a beszédhibák javítására szolgáló intézmények számára	—	—	—	—	—	124
<i>Sp</i> : Zászlóavatás és tanár-avató díszülés	—	—	—	—	—	130
— . — : Herodek Károly arcképének leleplezése	—	—	—	—	—	132
<i>Nagy Péter</i> : Dr. Bernády György marosvásárhelyi ünneplése	—	—	—	—	—	135
<i>Cs</i> : Meghalt Fodor Anna	—	—	—	—	—	136
<i>Kleitsch János</i> : Vak és látó iparosok versenye	—	—	—	—	—	137
<i>Cs</i> : Gyógypedagógia egy neveléstörténeti munkában	—	—	—	—	—	138
<i>Mihalovich Zsigmond</i> : Zászlóavatásra	—	—	—	—	—	139
— . — : Évzáró ünnepségek a vakok intézeteiben június 24-én	—	—	—	—	—	140
— . — : Szemlevény egy Előljáró beszédből	—	—	—	—	—	141
Szemle.						
<i>Cs</i> : A magyar vakok ügye német szaklapban	—	—	—	—	—	141
<i>Sp</i> : Csökkentlátású gyermekek oktatásügye Bécsben	—	—	—	—	—	142
<i>Cs</i> : : A vakok testneveléséről általában	—	—	—	—	—	143
— . — : Ceruzairás a vakoknál	—	—	—	—	—	143
Egyesületi élet	—	—	—	—	—	144
Intézeteink életéből	—	—	—	—	—	145
Vegyes	—	—	—	—	—	146
Kartársaink társadalmi szereplése	—	—	—	—	—	150

Siketnémák és Vakok Tanárainak Orsz. Egyesülete.

Elnök: Herodek Károly ny. kir. orsz. vakintézeti igazgató, Budapest, VII., Gyarmat-u. 96.

Társelnök: Nagy Péter.

Alelnökök: Völker József és Schannen Péter.

Titkár: Vollmann János kir. orsz. vakintézeti igazgató Budapest, VII., Ajtósi Dürer-sor 39.

Pénztáros: Gáldy Andor vakintézeti tanár

Szerkesztőbizottság: Herodek Károly, Frey József, Klug Péter, Schannen Péter, Szentgyörgyi Gusztáv, Völker József.

Felelős szerkesztő: Szentgyörgyi Gusztáv kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató, Vác.

Kéziratok, ismertetésre szánt művek, cserepéldányok a szerkesztő címére küldendők.

(A siketügyi rész szerkesztője Völker József siketn. int. igazgató, Sopron,

A vakügyi rész szerkesztője Schannen Péter vakint. igazgató, Budapest,

VII., Ajtósi Dürer-sor 39.)

A kiadóhivatal vezetője: Thüringer János siketn. int. tanár Budapest, VIII., Festséts-u. 3. Siketn. áll. int.

Egy zászlószög.

írta: Simon József.

Minden jelvényt, lobogót, szimbolumot nem az teszi széppé, igazzá, örökéletűvé, hogy miből van verve, miből van szöve, selymét ki himezte színdús gazdagon, hanem az, hogy mit reprezentál tartalmában, minő érzések avatták, vagy avatják szimbolummá s mi az a gondolat, ami túléli a jelvény anyagát, a lobogó selymét s a ráhimzett színek ékét.

Lehet a jelvény anyaga pakfon, csupa réz, rajta az ornamentika lehet szegényes, de ha azt a jelvényt belső tűz izzítja át a kebelen, ez a jelvény a hősiesség szimbolumává nemesült. Lehet a lobogó minden színe fakuló, de ha a szín minden rezgését az elhivatottság, a küldetés tudata fogja csomóba össze, akkor ez a rezgéscsomó erővé sokasodik mindazok előtt, akik a példát látják a letűnt idők színpadán s a példa, mint valami szent rajongót emeli, hajtja a jobb, a szebb a boldogabb felé.

Lehet a szimbolum egy hasábfá, egy fetis, egy gyujtózsinór, egy férfi, egy eszme, egy tudomány, egy akarás és lehet a szimbolum harc. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola zászlórudjába, amikor sokan szöveget vernek s azzal felavatják a jövő szimbolumává, önkéntelen felvetődik egy súlyos kérdés előttünk, hogy mi és mennyiben volt az előttünk eddig szimbolum s ez a szimbolum fa volt-e, gyujtózsinór volt-e, eszmét hordozó férfi volt-e, avagy tudomány, akarás, vagy talán harc. Erre a súlyos kérdésre igennel kell felelnem, s felelnünk, ha a jelent és ennek eredőjét, a multat tiszta, zavartalan tekintettel vizsgáljuk meg.

Miért szimbolum a hasábfá? Öndicséret nélkül kiálthatjuk bele a sanda gyanu fülébe, uram, mi sohasem a magunk kicsike szalonját sütögettük az idők pislogó parazsánál, mi önmagunkból raktunk tüzet és mindig másnak melegítettünk. Ki mondhat ellent annak az igazságnak, hogy mind azok, akik az élen járnak, nem maguk csináltak történelmet egy-egy intézetet, annak minden követ nem maguk építették-e bele a magyar társadalom segítő akarásába, feltő gondosságába, meleg szeretetébe. S az élen járók után nem áttizott lelkü tanárok rakták-e össze az oktatási eredmény minden szépségét s valamennyien nem boldog büszkeséggel néztünk-e fel, nem tekintettünk-e rá arra az emberre, annak szellemalakjára, aki tűz-oszlopként járt előttünk, aki eszmévé nemesült, aki tudás volt, aki út volt és az ma is, aki a harcban lett vezér, tudományban bölcs, indításban, inspiratióban szuggesztív erő. S aki túláradó örömeiben akkor teljesült ki igazán, amikor eszméje, igazsága irányt, utat vágott a félreismerés, a lekicsinylés bozótjai között nekünk, mindnyájunknak.

Nekünk szimbolum egy gyujtózsinór is, amin keresztül fut egy átütő erő tüze, hogy gyujtson állandólag új és új szeretettüzeket intézményeink iránt s azokért, akiket mi vezetünk kézen egy darab életúton. Tudjuk, tapasztaltuk önmagunkon, hogy a zsinór egyik végét majdnem mindig önmagunk lelkén kellett meggyujtanunk, mert

a megbecsültetés sokszor elkerülte sorainkat. Nekünk cím, rang ölnkbe hullani csak ritkán szokott, de annál több az örömünk akkor, amikor egy emberi hang elpattan a gyermekszájon s a bámuló tömeg könnybe lábadt elismerésén át kicsordul a hála, hogy mi vagyunk a siketnek füle, a vaknak két üres szeme; s szent szegénységük üreskezü vámszedői. Mert ezen az úton, amerre mi járunk, érzésvirágok koszorúba nőnek, de két zsebünkben csak a holnapnak szegény garasa tekintget ki. S mi lesz holnapután? Ez a kérdés a legkegyetlenebb; a legfájóbb, ha a lobogó nem jelent tudást, nem jelent akarást, s nem jelent — ha kell — harcot az életért, a mások életéért, a vakokért és a siketekért, a magyar kultúráért, a magyar nyomorból született gyermekért, a magunk megbecsüléseért, a magunk életéért.

Íljú nemzedék, barátaink, elkeresztelt testvéreink, akiknek bús öröksége a szomorú jelen és a kétséges jövő, ha ezzel az érzéssel éltek, ha ezekkel a gondolatokkal termékenyítitek meg lelkeiteket, akkor ez a főiskolai zászló örök szimbólum leszén, amelynek erkölcsi tartalmát a tudás, az ügyszeretet, a mult példáin áttüzesedett lelkek ereje s a harckészség tölti ki. Így és akkor ez a jelvény, ez a lobogó a hazai fogyatékosok minden életérdekéért küzdőknek leszén büszke lobogója, drága szimboluma. E lap homlokáról kiáltjuk felétek: Úgy legyen!

Vakok oktatása tervének fontosabb irányelvei.)*

Herodek Károly

(2. közlemény.)

Épen azért tantervünk az érzékeltető oktatásnak, mint irányelvnek is, külön f-jezetet szentel, mert — mint igen helyesen megállapítja — a vak gyermekek tanításának kiindulása és mindvégig gerince. Fontossága abban nyilvánul meg, hogy a kezdő fokon pótolja az elmaradt képzeteket és fogalmakat, majd bevezeti a tanulókat az őket körülvevő érzéki világba, s mindezt természeti objektumok, vagy tökéletes fantomok rendelkezésre bocsátásával szerzik meg.

Azonban nemcsak tárgyismeretek szerzését tűzte ki célul, hanem az érzelemvilág kialakítását, az erkölcsi, vallásos és hazafias érzelmek kiépítését is a legfontosabb teendők közé sorolja. Jelentőségét mi sem mutatja jobban, minthogy az eddigi kétévi időtartam helyett négy évet és heti 9 óra helyett a jövőben 17 órát fordít a megszabott anyag feldolgozására.

*) Felolvasta a szerző a Siketnémák és Vakok Tanárai Orsz. Egyesületének 1934 január 27-i szakülésén.

A tanterv irányelveinek megállapításához tartozik, ha röviden kitérünk a régi tanterv sokszor kifogásolt azon hibájára, amely az elméleti tárgyak állítólagos *túltengésében* nyilvánult meg. A hiba azonban nem ott volt és van, hanem ott, hogy az élethivatási és közügyességi tárgyak *minden időben érezhető anyagiak hiányában*, túlságigmenően koncentráltattak, a tanulók nem kaphatták meg sem helyiségben, sem időtartamban és mennyiségben, de még szakemberekben sem azt a feltétlenül szükséges tényezőt, amely ezen elsőrendű tárgyak oktatásához megkívánható lett volna. Legyen szabad itt az amerikai Egyesült Államok egyik igen szép intézetére, Philadelphia szomszédságában lévő *owerbroocki* nevelő- és tanintézetre hivatkoznom, ahol a kézügyesítés és élethivatási ágak céljaira valóban mintaszerű helyiségek és eszközök állanak rendelkezésre és megfelelő számú és képzett szakemberekkel van az intézet ellátva. Ha nálunk csak viszonylagosan is olyan anyagi és erkölcsi tőkebefektetéssel történhetné a kézügyesítő és élethivatási tárgyak oktatása, mint ebben az intézetben alkalmam volt látni, nem kételkedném, hogy a szellemi és gyakorlati képzés mérlegét egyensúlyba lehetne hozni. Addig azonban, míg a kérdés ilyen irányban megoldást nem nyerhet, szigorúan nem diffikultálható eljárásunk. Mert a Vakok Országos Intézete az elméleti oktatás keretében nem tett egyebet, mint a tanterv által megállapított anyagot lelkiismeretes gondossággal a növendékek tudványa kielégítésének szem előtt tartásával a kijelölt óraszám keretében feldolgozta. Meg voltunk és meg vagyunk egyébként győződve, hogy az emlékezőtehetség közreműködése mellett az értelem kiművelése a vakok oktatásának kétségkívül egyik fő érdeme. És itt mindig az alaposságra, a mélységre törekedtünk, mert a jelszavunk a *multum, sed non multa* (sokat, nem sokfélét) volt. Bizonyos jóleső érzéssel állapítom meg, hogy az Országos Intézet évfolyamait végzett világtalan növendékek a kultúrában csakúgy, mint az intellektuális képességek kifejlesztésében semmivel sem maradtak el a legjobb külföldi intézetekben végzett sorstársaiktól. Nekünk pedig azt a színvonalat, amelyet külföldön tapasztalunk, mindig szem előtt kell tartanunk, mert hiszen vitán felül áll, hogy a vakok oktatásában bizonyos internacionális szempontok fennállnak, hiszen maga a vakság is internacionális természetű baj.

De mindezekről az utilitáris szempontoktól eltérőleg az öncélúságot is szükséges hangsúlyozni. Végre is a vakok pedagógiájának elsőrendű feladata csökkenteni és feledtetni a vakokkal azt a súlyos fizikai fogyatkozást, amelyben szenvednek, és nivellálni az ebből származó fizikai és szellemi differenciákat. Hogy is tehetnők ezt másképen, mint altruisztikus elgondolásunk mellett odatörekszünk, hogy megnyissuk védenckink lelki szemeit, hogy a kulturális világ nagy értékeit, amelyek a tudományban, zenében stb. vannak lefektetve, megismerje, élvezni képes legyen, sőt, ha módja és lehetősége van, azokban képezze és tökéletesítse magát. Kérdem, ki venné magára azt a roppant felelősséget, amely szellemi kiművelésének csökkentségével járna, ha figyelembe vesszük azt az óriási veszteséget, amely a látóképesség hiányából származik.

Ezek után térjünk át a vakok pedagógiájának egyik igen nagy-

jelentőségű kérdésére: a kedélynevelés fontosságára. A kedélynevelés egyik leghathatósabb eszköze a zene és ének.

Tudjuk azt, hogy a világtalan növendék, akár a passzivitás, akár az aktivitás szemszögéből nézzük a kérdést, minden stúdiumnál jobban kedveli a zenét. Neki e kedélynemesítő s egyben művészeti tárgy a legdrágább kincs és a legnagyobb érték, amit a fizikai élet nyújthat számára: üdit, felemel, leköt, meglátásokat nyit, elmerülésre készítet, alkotásokra serkent és felejtet; felejteti, hogy vak, hogy a természet örök foglya, mert lelki szemei megnyílnak s képzelete a magas szférákban szárnyal.

Ennek dacára, sajnos, sokaknak minderről le kell mondani, mert mérlegre tétetvén, könnyűeknek találtnak. 1931. évi newyorki vakságügyi internacionális konferencia *Pierre Villey* hírneves francia világtalan egyetemi professzor *Haüy Bálint*, vakok párisi egyesületének főtitkára előadásában behatóan foglalkozott ezzel az aktuális kérdéssel s gyakorlati szempontból olyan súlyos, azonban a mostani időket szem előtt tartó érveket sorakoztatott fel, éppen a *gépzene* széleskörű elterjedtségének folyamányaképen, hogy a konferencia javaslatait, amelyek a legszigorúbb szektálásra vonatkoznak, teljes egészében *egyhangúlag* magáévá tette.

E szerint éppen arról az oldalról hallottuk a zeneoktatásnak, mint élethivatási tárgynak a változott viszonyoknak megfelelő kerektekbe való szorítását, ahonnan és ahol a vakok oktatásának a bőlcsoje kiindult és ringott és a zene egyeduralmát hosszú időn át minden más irányú törekvéssel szemben fenntartotta.

Mondanunk sem kell, hogy új tantervünkben szintén intézkedés történik az egészséges és szükségesnek felismert szelekcióról, de ugyanakkor gondoskodtunk arról is, hogy a kedélynevelés azon zsilipjei, amelyek a zenét szolgáltatják, a képzés egész ideje alatt jótékonyan éreztessék hatásukat.

Természetesen ez nem új követelmény tantervünkben, ilyenről már a régi tantervben is történt gondoskodás, mert az Országos Intézet mindig a gyakorlati élet követelményeit tartotta szem előtt a zeneoktatás kérdésében is.

Ez a gondolat vezette az intézetet, hogy interkonfessziós szempontra szem előtt tartásával úgy a katolikus, mint a protestáns felekezetekhez tartozó zenész-növendékek kántorképzését lehetővé tegye és azt a tantervbe illesztette be. Egyébként a világtalan tanulók már több év óta az arra hivatott fórumok előtt kántorvizsgát tesznek és gyakorlatban beválnak.

A zongoratanítás anyaga a multhoz képest bővült s közelhoztuk, illetőleg arányosítottuk a Liszt Ferenc Orsz. Zeneművészeti Főiskola tanítási anyagával, ahol a jeles képzettségű zenésznövendékek tanulmányaikat nagyobb zökkenés nélkül folytathatják. Hasonlóképen emelkedett, de egyben differenciálódott egyéb más zenei tárgyak tárgyköre is.

Minthogy a világtalan növendékek nagyobb százaléka nem alkalmas zeneipályára, nyilvánvaló, hogy a kézügyesség fejlesztésére, már csak az ipari képzés fontosságának szem előtt tartásával is, különös figyelemmel kellett lenni. Ezáltal nem mondjuk azt, hogy a

zenész növendékeknek manuális ügyességre nem volna szükségük, csakhogy más célt szolgál a kézügyesség fejlesztése a zenész és mászt az iparra készülő növendékeknél; itt a fejlett kézügyesség az iparnak intenzív elsajátítását és gyakorlását fogja lehetővé tenni.

A nevelés sikjáról az élethivatási pályákhoz való elhajlást a pedagógiailag vezetett kézügyesítő-oktatás teszi lehetővé, mert ebben a tárgyban vannak meg mindazon feltételek, amelyek a fejlődésben levő vak gyermekek manuális ügyességét megfelelő intenzitással szolgálják.

A tanterv revidiálásának *második elátpja: a szakképzés*. A nevelő tagozatból megfelelő szellemi és fizikai előkészítés és érettség után, rendszerint a 14-ik életévében kerül a világtalan ifjú a szakképző tagozatba. Itt már öntudatosabban tudja megítélni a munka nemesítő hatását, mely életének tartalmát, erőt és célt ad; átérzi, hogy egyedül a munka az, ami feloldja a természet által kezére rakott bilincseket és a kenyérrilatú tevékenységet biztosítja számára.

A vakok oktatásának kétségtelenül egyik legfontosabb feladata a szakképzés előmozdítása és biztosítása. Enélkül az oktatás betetőzetlen volna és célját a maga egészében megvalósítani nem tudná. Az új tantervben erre különös figyelmet fordítottunk, mert hiszen mindannyian átérzük annak a szállóigének igazságát, amely egy érzékenyszívű humanista ajkáról elszállott: „Az ókorban a vakokat t szeltek, a középkorban alamizsnával támogatták, az újkorban *munkát adnak nekik*“. Igen, munkát, mert arra a vak nemcsak képes, de maga is lélek és érzés szerint vágyik utána. Már egymagában az a körülmény, hogy egy teljes tanévvel felemeltük az eddigi három évben megállapított képzést, olyan jelentős haladásról tesz tanubizonyosságot, amely mindazokat kielégítheti, akik ennek a kérdésnek nagy fontosságát mérlegelni hivatottak. A tanterv lapidárisan és helyesen állapítja meg, hogy „az élethivatási célzattal tanított tárgyak adják a tanulók kezébe a megélhetés eszközét“.

A szakképzés 4 évre terjedő időtartama alatt a tanulók elméleti tárgyakkól továbbképzésben részesülnek, illeióleg a nevelőtagozat tárgyai továbbvitetnek és kibővítetnek, de a gyakorlati élet követelményeire való tekintettel új anyagkörrel is bővülnek.

A szakképző tagozaton fejlődik ki a világtalan tanuló technikai készsége az írásban. Itt tanulja meg — miután az írotáblás rendszeren túlesett a — sik- és pontírású gép kezelését, itt ismerkedik meg a rövidített Brailleírással, de a kötött formájú kézírást is itt sajátítja el; mindezek pedig a gyakorlati életet szolgálják.

A szakképző tagozatban koncentráltuk mindazon élethivatási ágakat, amelyek a vakok érdekeit legelőnyösebben szolgálják. Három főszempont körül csoportosíthatók az élethivatási pályák: u. m. *zenei, kereskedelmi és ipari pályák körül*. Itt jegyezzük meg, hogy az ipari képzésben a *többrétegeződésre* nyújtunk lehetőséget, amely alatt az értendő, hogy egy növendék a képzési idő tartama alatt a hasonló szakmájú élethivatási pályákat is elsajátíthatja. Aki a kosárfonás iparában nyer például kiképzést, közelfekvő, hogy elsajátítsa a gyékény, székfonás és seprűkészítés módját. Ezáltal magát ezen szak-

mában jobban tudja ajánlani és több kilátása nyílik az elhelyezkedésre is.

Jóllehet a szakképző tagozaton a *bifurkációs* elvnek megillető helyet biztosítunk, amennyiben a tanulók egyik része zenében, a másik pedig iparban nyer képzést, a szellemi tárgyak tanításánál ez a kétágú képzés összefolyik s úgy az iparos, mint a zenésznövendékek egy és ugyanazon elméleti tárgyakat tanulják.

Az elméleti tagozat tárgyai sorából kiemeljük: a) német nyelvet, b) ipari és kereskedelmi ismeretek oktatását, c) háztartási munkák tanítását és végzését.

A német nyelv a szakképző tagozat első osztályában veszi kezdetét és 4 éven át heti 3–3 órában tanítatik, még pedig a mi szempontunkból lehető legjobb u. r. direkt-módszer alkalmazásával. E módszer előnyeit és vakoknak idegen nyelv elsajátítására irányuló ambícióját ismerve, szilárd meggyőződésünk, hogy növendékeink a kiszabott 4 évi időtartam alatt teljes mérvben elsajátítják a német társalgási nyelvet, amelynek birtokában kétségtelenül le nem kicsinyelhető értékekre tehetnek szert. Ezt jelentős evolúciós lépésnek kell tekintenünk praktikus szempontból is, mert olyan gyakorlati eszköz birtokába juttatjuk védeenceinket, amellyel az ipar, kereskedelem, sőt a zene terén is bekapcsolódhatnak abba a nagy világáramlatba, amely részére a tudás kielégítése és önképés szempontjából nagyon sok értéket rejteget. De mindezekről eltekintve, az intelligens vak embernek a mai viszonyok között szintén legalább két nyelvet kell tudni.

A közelmúltban, mintegy a tantervben foglalt célkitűzés és anyag előrevetítéseképpen a Vakok Országos Intézete sikírású, billentyűs szerkezetű írógépeket szerzett be. Tette ezt a tanterv szellemének megfelelőleg, hogy a jelesebb képzettségű világtalan védeenceket az ipari és kereskedelmi ismeretek elsajátításában hathatósan támogassa. Idevonatkozólag mint örvendetes jelenséget említjük fel, hogy a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület a közelmúltban az ipari és kereskedelmi ismereteknek nagyobb mérvben való felkarolását határozta el s ebben az irányban máris intézményesen fejti ki megszabott feladatát.

A háztartási munkálatok jelentőségét felismerve, az országos intézet már az 1932/33. tanévben bevezette azt a szakképző tagozatba beosztott serdültebb leánynövendékek részére. Már az első lépésnél is a legszebb eredményekre jogosító és minden tekintetben megnyugtató tapasztalatokkal rendelkezünk. Nem túlozunk, amidőn megállapítjuk, hogy a tanuló leánynövendékek háztartási munkák végzésében szinte önmagukat felülmulják. Olyan ambícióval és készséggel végzik napi feladatukat, hogy például rövid néhány hónap elteltével máris a konyhában, a durvább munkák elsajátítása után a főzéshez osztattak be.

De nemcsak a konyhában sürgölődnek ügyesen, hanem a háztartás egyéb teendőiben is megállják helyüket. A takarítás, tisztogatás, mosás és vasalás tekintetében elérték azt a maximális fokot, amely fogyatékoságuk szem előtt tartása mellett elérhető.

Ezt az egészséges és most már gyakorlatilag is bevált irányzatot, amely természetesen a nagyobb külföldi intézetekben is meg-

honosult, az új tanterv teljes egészében honorálja, sőt, hogy lehetőleg tökéleteset alkosson, a szükséges elméleti ismeretek nyújtásával is alátámasztja.

Mondanunk sem kell, hogy ezen munkák végzésére nem alkalmas minden egyes leánynövendék, a kiválogatást itt is szemelőit kell tartani. Voltaképen a háztartási munkálatok a gyakorlati élet szempontjából taníthatnak, mert a vakok intézményei már szakítottak azzal a felfogással, hogy a vakok csak internátusi életben találják meg boldogulásukat. Ma már mindinkább előtérbe tődül az önállóság és ezzel együtt a saját házvezetés kérdése. Minél inkább függetleníti a vakok oktatása a gondjaira bízott védeenceket az idegen támasztól, annál inkább szolgálja azt a feladatát, hogy a vakokat önállóságban a tökély lehető legmagasabb fokára emelje.

Mindazon irányelveket, amelyek a vakok tantervének megírása és szerkesztése körül bennünket vezettek, a rendelkezésre álló rövid időre való tekintettel, felsorolni alig lehetséges, de nem is szükséges, egyet azonban mégis megemlítünk, amely szintén a gyakorlatból jegecesedett ki és a vakok oktatásában elsőrendű szerepet játszik: a *testnevelést*. E téren soha nem remélt szép eredményekre hivatkozhatunk.

Ezzel a tárggyal mintegy átkaroljuk a vakoknak egész oktatási rendszerét, mert a mi jogos büszkeségünket és helyes cél felé való törekvésünket akkor látjuk igazolva, ha a vak mozgásában cselekedeteiben és általában egész életműködésében a látó emberek színvonalát megközelíti.

A régi tanterv már különös figyelembe részesítette a vakok nevelés-oktatásában ezt az olyannyira fontos tárgyat, az új tanterv továbbhalad ezen a vonalon és kiépíti a kor követelményének és szellemének megfelelően. Ma már szelvényben-hosszában űzött atlétizálásnak helyet adnak mindenütt a testnevelés programjában, s az általános irányzattól a vakok sem maradhatnak el. Így tantervünkben helyet biztosítottunk a futás, ugrás, dobás, birkózás és uszásnak sőt beállítottuk a cserkészetet is. Ezek részben már meg voltak s így nem utópisztikus elgondolások, hanem az eleven valóság realitásai. El fog következni az az időpont, amidőn a testnevelés számára szükséges helyiségek és eszközök teljes összességükben rendelkezésre fognak állani. Kétségtelen, hogy a Vakok Országos Intézete berendezés tekintetében a kor színvonalán álló intézmény, azonban nem vétünk a köteles elismerés ellen, ha megemlítjük, hogy az atlétizáláshoz szükséges helyiségekben szegény, illetőleg bizonyos dolgok hiányoznak, — ezt éreztük mindig. A sok közül csak egyet említünk, külföldön csak úgy, mint az Amerikai Egyesült Államokban, a vakok részére zárt uszodák és szakszerűen tartott futópályák állanak rendelkezésre.

Hogy a testnevelés milyen nagy jelentőséggel bír, szolgáljon tájékoztatásul a tanterv idevonatkozó szakasza. A testnevelési órán mondja a tanterv — szeretettjük meg a tanulóval a mozgást, a tájékozódásban való biztonságot és gyorsaságot; itt történik gondoskodás az egészséges, erős, ügyes és arányos test fejlődéséről, az akaratnak a kitartásban való edzéséről és a munkában való fegyel-

mezetségéről. Így fog megvalósulni a testnevelés végső célja: egészséges és az élet küzdelmeiben testileg helytálló emberek nevelése.

A Vakok Országos Intézete új tantervében lefektetett anyagával, célkitűzéseivel közel áll a polgári iskoláknak a modern élethez simuló célkitűzéseéhez. Ugyanis az Országos Polgáriiskolai Tanár-egyesület 1933. november havában tartott *közgyűlésén* egyhanguan elfogadta az elnökség által beterjesztett határozati javaslatot, amely a való élet követelményeinek megfelelően ismerteti az új magyar polgáriiskola tervezetét. E tervezet szerint a jövő polgáriiskolája 8 osztályú volna s a 4 felső osztályban a vidék szükséglete szerint ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági jellegű tárgyak taníttatnának. Miután a Vakok Országos Intézete már a régi tanterv szerint is ebben az irányban tevékenykedett és a jelenlegi revidiált tanterv ezt a törekvést még hatásosabb szervek kiépítésével szolgálja, nyilvánvaló, hogy amidőn a Vakok Országos Intézete revidiált tantervének jogosításáról lesz szó, nem hagyhatja figyelmen kívül a 8 osztályú polgáriiskolákat. A régi tanterv szerint is az országos intézet a most érvényben levő 4 osztályú polgáriiskola bizonyítványnak megfelelő végbizonyítványt szolgáltat ki a rendes tanfolyamot végzett vak ifjak részére s fejlődéshez nekünk alkalmazkodni a jövőben is indokolt. De tennünk kell ezt azért is, mert az Országos Zeneművészeti Főiskola, ahová jeles zenei képzettségű növendékeink szoktak tanulmányaik folytatása és kiegészítése céljából átlépni, újabb időben zenetanári oklevelet csak azoknak szolgáltat ki, akik 6, illetőleg 8 osztályú középiskolai bizonyítványt tudnak felmutatni.

Nem kritikát akartam gyakorolni, mert ha kritikai szemmel vizsgáljuk tantervünket, más és más megállapításokhoz juthatunk, hanem irányelvekről kívántam szólni, amelyek figyelembe vétele mellett bizonyos képet alkothatunk magunknak a Vakok Országos Intézete revidiált tantervéről.

Részlet a siketnémák nevelésének és tanításának tervéből.

(Az Orsz. Szaktanács javaslata szerint).

Közi: Klug Péter orsz. szakfelügyelő, szaktanácsi előadó.

III. közlemény.

Az előkészítő osztály munkájánál még az alábbi utasítások szolgálnak irányadóul:

1. A játékos testgyakorlatok és foglalkozások.

Amikor a kis siketnéma az intézetbe kerül, eleinte nyugtalanul vágyódik elhagyott otthona, a szülői ház után. Ezért igyekeznünk kell, hogy bizalmát mihamarább megnyerjük, amire a szeretetteljes bánásmód mellett a legalkalmasabb a játék. Ezért a tanév elején az idő legnagyobb részét játékkal, játékos testgyakorlással és játékos foglalkozásokkal töltjük el. Nyájas arccal, szeretettel vonjuk be a játékba a kis félénk gyámoltalant. Így társaival hamarabb összebarátkozik s hamarabb is kezdi jól érezni magát új otthonában, az intézetben. Növendékeinket a legkülönbözőbb családi körökből kapjuk. Ennek következtében van közöttük félénk, rakoncátlan, elkényeztetett és neveletlen gyermek. Ezeket játékkal, játékos foglalkozásokkal hozzuk zökkenés nélkül közös gondolatvilágba. A játékos testgyakorlás itt tehát nem cél, hanem csak eszköz a könnyebb szoktatás, fegyelmezés és később a tanítás élénkítése végett. Ezért szükség szerint bármely órából felhasználhat a tanár erre 5—10 percet. Ha kezdetben valamelyik gyermek visszahúzódik, ne erőltesse ennek játékkedvét a tanár, mert a kedves játék láttára magától is fog jelentkezni.

A játék színezete alatt mindig céltudatos előkészítő munkát is végzünk. Például a szélmalom fúvással tulajdonképpen lélekzési gyakorlatot végeztetünk a gyermekekkel. Többek között az állatmozgások utánzására is fordítson figyelmet a tanár. Ezek nagyobb izom-munkával járnak s így rendszerint örömmel párosult erősebb lelki izgalmakat is váltanak ki, amely örömmel többnyire hangos felkiáltások párosulnak. Ezeket lesse el a tanár s használja fel alkalmilag. Így pl. négykézlábon járv a kutyát „u-u-u“-val utánozzák; a szökdelő nyulat „pu-pu“-val lövik. A csip-csip csóka játéknál pedig a káká-vel hangoztatnak stb.

Szóval, mint minden gyermeknek, úgy a siketnémának is nemcsak izomgyakorlat, hanem egyszersmind a legkellemesebb szórakozás is a játék, amely nem egyszer varázsol egy-egy hangot, indulatszót, kacajt a néma ajkakra. Ez pedig nagyon fontos. Nevettessük meg tehát a kis társaságot mentől többször, mert ez a bensőjéből előtörő hang az igazi, a természetes zöngé, amely a jó kiejtésnek a lelke.

2. Az érzékszervi és értelemfejlesztő gyakorlatok.

A siketnéma-oktatás mai rendszerében a tanítás eredményességének egyik legfontosabb feltétele, hogy a néma gyermek látószerve lehetőleg tökéletesen működjék és hogy tapintása a finomabb rezgéseket is felfogja és megkülönböztesse. Jórészt e két érzékszervnek kell a hiányzó hallást pótolnia. A látás és tapintás gondos gya-

korlása a siketek oktatásának egyik igen fontos alapvető munkája. Különösen szükséges tehát, hogy már az előkészítés folyamán is fokozottabb figyelmet fordítsunk a gyermekek e két érzékszervének a működésére és arra, hogy látó és tapintó képességüket a lehető-ség szerint minél tökéletesebbé fejlesszük.

Figyelembevéve, hogy a siketnéma-intézeti növendékek igen nagy százalékanak némi hallása is van s hogy ezt a hallást az oktatás eredményességének a fokozására a tanárnak minden esetre fel kell használnia, ennek az érzéknek a fejlesztését sem hagyhattuk figyelmen kívül. Természetesen azonban, hogy ilyen gyakorlatokat csak azokkal a gyermekekkel végezzünk és végeztetünk, akiknek részleges hallása van vagy legalább is joggal feltételezhető.

Azonban általános emberi, egészségi és oktatási szempontok a negyedik és ötödik érzéknek, az ízlésnek és szaglásnak a gondozását és fejlesztését szintén megkívánják.

Az érzékszervi gyakorlatok sajátos célján kívül általuk és velük a figyelmet, megfigyelést és összefoglalást, utánzást és az emlékezetet is fejlesztjük. Mivel pedig az érzékszerveink által felfogott ingerek hangulatkeltők is s így lelki életünkre szintén befolyást gyakorolnak, a tanárnak azok kedélyképző hatására is figyelmet kell fordítania.

Az érzékszervi gyakorlatok és értelemfejlesztő foglalkozások nem különülnek el teljesen egymástól, általában azonban azok megelőzik emezeket. Előbb a látási, majd a hallási, (a részleges hallóknál), azután a tapintási és ízlési gyakorlatokat végezzük, sohasem egy egész órán át, hanem mindig csak addig, amíg a gyermek figyelme és érdeklődése nem lankad (20—25) percig. Időtartalmuk a gyermekek fejlettsége szerint két-három-négy hónapig vagy szükség szerint tovább is terjedhet.

Az értelemfejlesztő gyakorlatokkal a növendékeknek minden irányú képességét kell foglalkoztatnunk. A gyermeket körülvevő és őt különösen érdeklő tárgyakat színük, alakjuk, ízük, térbeli elhelyezésük stb. szerint szemléltessük és azután lehetőleg rajzoltassa is vagy agyagból, papirosból vagy egyéb anyagból szintén készíttesse el a tanár, hogy így a gyermek cselekvőleg is vegyen részt a tanulásban. Ezek a játékos cselekvések élénk működésbe hozzák a kis siket gondolkozó képességét; az eleven szemléletüket így könnyebben s biztosabban dolgozza fel érzetekké, képzetekké, fogalmakká és gondolatokká.

A szemlélt, lerajzolt, vagy elkészített dolgok használatát azután mutassák be utánmozgásokkal, arckifejezéssel, természetes jellel és — amennyire kisdjed beszédkincsük megengedi — élőszó kíséretében jelenetelve is. Így éljék át játék alakjában a valóságot.

Az 5—6 éves néma gyermek komolynak szánt munkáját is a játékoság örömeivel fűszerezzük. Amikor papírt és írót adunk a kezébe, hagyjuk őt kezdetben szabadon firkálni s tetszésük szerint rajzolni. Ne is vegye ő észre, hogy itt tulajdonképpen írási és rajzolás kezdőgyakorlatokról van szó, sőt a kis és nagybetűk írását is, mint érdekes rajzolni valót lássa csak. Rajzolásához a rajzlapnak csak egy részét használjuk fel s két alaknál többet ne rajzoljanak

rá a gyermekek, hogy így jobb áttekintésük legyen. Az egyes tárgyaknak a lehető legegyszerűbb lerajzolásával is elégedjünk meg, nehogy a nehézség miatt elveszítsék a növendékek önbizalmukat és kedvüket. Az ösztönszerű rajzolásnak is — amikor csak lehet — engedjünk teret.

A játéknak látszó gyöngyfűzést állítsuk be a számolási gyakorlatok szolgálatába olyképen, hogy különféle, de meghatározott színű és mennyiségű gyöngyöt rakjanak ki és fűzzenek fel.

Hasonló szolgálatokat tehetnek — szórakozás mellett — a kirakós játékok is. Kezdetben a tanárral együtt számlálva rakják ki az egyes alakokat, később pedig végezzék el önállóan, emlékezetből.

A papírhajtogatás szintén nemcsak a kézügyesség fejlesztését szolgálja, hanem a kedélyképzést, meg a beszédet is. (pl. amikor csákót hajtogatnak s a fejükre rakják azt, akkor katonásdi játszása mellett „ta-tata“-val trombitáljanak, stb.)

3. Játékos beszédgyakorlatok.

Az előkészítő osztályban a beszédtanulást is játékosan kell végezteni. Már említettük, hogy a tanév első heteiben általában játékokkal és játékos gyakorlatokkal foglalkoztatjuk a gyermekeket s közben gondosan kísérje figyelemmel a tanár a kis néma egyéniségének legmegfelelőbb zöngé hangját. Az eleven iskolai életben a nevetés, sírás, sikítás, csodálkozás, öröm, ujjongás stb. érzelemforrásából előtörő hangmegnyilvánulást figyelje meg és ha lehet, ismételtesse meg játékos módon mentől többször. Ez a gyermek igazi hangja. Ebbe kösse bele az élmény hevében az alkalmilag legjobban megfelelő gögicsélést, gagyogást, hogy a természetes beszédzöngé kifejlődhessék.

Ne okozzon a tanárnak gondot, hogy a siketnémának ez a hangja kezdetben talán kevésbé jó. Hiszen még nem is tudhatja beszédszerveit a megfelelő célszerű mozgékonyssággal használni. Éppen a gögicsélések, gagyogások alkalmasak arra, hogy a tanított némának kilengő beszédszervi mozgásait a jó beszéd számára természetes mederben tartsák. A többszöri próbálkozásnak, izomérzésnek és az élményekből eredő örömezetnek hatása alatt lassankint kifejlődnek aztán valamelyes tökéletlen u. n. gyermekszavak, akár csak az 1—2 éves hallógyermekek kezdetleges nyelvében. Ezek a zsenge hangok már jelentés tartalmúak, pedig a legtöbbször annyira fejletlenek és elmosódottak, hogy csak a szülői szeretettel ihletett anya és a hivatás szeretettől áthatott siketnéma-tanár a megmondhatója annak, hogy mi is a jelentése a gyermek kiejtett hangsorának. Ez kétségtelenül nem elég, mégis igen becses eredmény, mert benső hatóerőből, valóságos beszédkedvből ered, erőlködés, fáradság nélküli természetes beszédszervi állással jön létre s nem eltorzított izmokkal és arcvonásokkal. Ez a hangoztatás, a kiejtésnek ez a formája pedig igen-igen fontos kellékét biztosítja a kellemes beszédnek.

A mutatkozó hibát azonban nem hagyhatjuk a rossz kiejtésben, hogy mintegy beleroszódásodjék abba. Mert más az érzékű és más a siketnéma beszélési alapfeltétele. Az érzékű ejtheti, ismételheti hiányosan, rosszul azt a bizonyos hangsort akár egy évig,

akár kettőig vagy háromig is; — ha normális — a jóhallástól támogatva előbb-utóbb magától rálép a helyes nyomra és magamagától kiigazítja beszédét. Nem így a siketnéma, akinek hiányzik az ellenőrző, a hibát, észrevevő szerve: a füle. Hiába ismételteti vele a tanár a rosszul ejtett hangsort akár százszor is, a növendék magamagától sohasem talál bele a helyes nyomba, a jó kerékvágásba. Bele kell tehát itt hangélettani ismeretekkel is avatkoznunk a hangképzésbe. Ennek a beavatkozásnak azonban erőltetés nélkülének kell lennie. A játékos, természetes hangképzés itt mindenekelőtt való követelmény s ezért egy-egy hibásan ejtett hangnak vagy hangsornak a tisztázása, megjavítása érdekében az élmények és az azokkal kapcsolatos, a kívánt hangok ejtésére alkalmas hangsorok nagy számát kell végigpróbálnunk. És csak akkor, ha minden ilyen kísérletünk hiábavalónak bizonyul, lehet helye a hangélettani ismeretek alapján való szakszerű beavatkozásnak.

A játékos hangkeresés sohase a száraz pá, pa, po, pu; pá, pe, pi-féle technikai gyakorlatok között mozogjon, mert ilyenekkel csirájában megfojthatjuk a fejlődésnek induló beszédkedvet. A gyermek érezze mindig, hogy gagyogása, beszéde mire jó. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az előkészítő-osztály tanára mentől előbb és mentől több jelentésszerű szót és szerkezetes mondatot erőszakoljon. Az előkészítő-osztály hanggyakorlásainak ugyanis főképp az a rendeltetésük, hogy megfelelő beszédmozgásérzeteket keltsenek, biztossítsanak. A beszéd tudás azután fog ebből kialakulni.

A siketnémák — a gagyogás utánzásával — nemcsak a beszéd szerveiket gyakorolják, hanem ösztönös vágyat is éreznek lelkükben a hangos megnyilatkozásra. Ez pedig igen fontos, legértékesebb tényezője a beszédtanulásnak.

Tehát ne a legtöbb esetben erőltetett magános hang fejlesztése legyen a kiindulás, vagy a gyakorlásnak irányadó elve. Valamely hang magános képzése inkább csak a végső szükségben legyen kisegítő eszköz. Ez a figyelmeztetés azonban nem lehet ok arra, hogyha valamilyen élmény csak egy magános hangban szökel ki a néma ajkára, azt a jelenetet meg ne ragadjuk. (Így pl. ha a falon levő képeket nézegetjük, s a disznónak szemlélése közben egy másik némi hallásmaradvánnyal bíró tanuló, a disznóölést mutatván, kiáltja „i-i-i”, ezt az „i”-t igenis vétesse észre a tanár, dicsérje meg érte a gyermeket, hogy a többi is kedvet kapjon annak az utánzására. Avagy ha vonatot játszanak a gyermekek s valamelyikük „s-s-s”-t, esetleg „sz-sz-sz”-t hallat, vétesse ezt is észre érzékeltetéssel, hogy máskor felhasználhassa.) Az ilyen egyes hangokat magukra ejteni nemcsak nem hibás eljárás, hanem az élménynek céltudatos felhasználása; *a beszédhangnak az élményből való sarjztatása elsődrendű tanítási mód.* Óvakodjék azonban a tanár attól, hogy leüljön a kis 5–6 éves siketnémával azzal a céllal, hogy most „i”-t vagy „s”-et fejlesszen ki. A gagyogást és általában minden hangmegnyilvánulást először az egész osztállyal végeztetjük, úgy és akkor, amint és amikor azok a közös élménnyel felvetődnek. Közben-közben aztán egyes gyermekekkel is gyakoroljuk azokat, külön-külön, hogy így az egyéni beszédfejlődés minél inkább előbbre jusson.

A lélektani jelenségekre különösen állandó gondot kell fordítanunk a néma megszólaltatásánál. A játék, játékos foglalkoztatás, a természeti tüneményeket utánzó hangok és játékos hangcsoportok, a mindennapi megismétlődő, tehát hasznavehető hangsorok (beszédjegységek) a belőlük származó örömmérséssel, nemcsak hogy megkímélik a tanulót az erőltetett kiejtéssel járó felesleges izgalmaktól, hanem így együttesen azt az értékes benső hajtóerőt is szolgálják, amely a hangadás és a beszédkézség tüneteivel ösztönyszerűen nyitja meg a siket gyermek száját. Erre a nagyon fontos jelenségre a tanárnak különösen nagy figyelmet kell fordítania.

A tüdő lélekezésének fejlesztésére és általában a lélekezés szabályozása céljából ne végeztessen a tanár különálló rendszeres lélekezési gyakorlatokat. Az alkalmasszerűleg mutatkozó hibáknak javítása céljából is inkább csak játékos módon törekedjék a gyermek lélekezési képességét fejleszteni, ill. szabályozni; fuvasson szélmalmot, pehelytollat, papírszeletet, gyapotot, hólyagot, szappanbuborékok stb. vagy rendezzen valamely könnyű tárgyval fúvási versenyt az asztalon végig. Avagy végeztessen a tüdőt és zöngét egyaránt fejlesztő trombitálást katonásdi játék közben, amikor tapasztalat szerint a legtöbb néma megszólal s csak rövid idő kérdése aztán, hogy az így keletkezett hang megerősödjék és tudatosává váljék. *Legcélszerűbb azonban, ha a beszédhez szükséges levegő használására is gagyogással szoktatjuk a kis siketnémát*, mert pl. pápápápá, pipipipi, stb. gyakorlatokat tetszés szerinti szótagszámra emelhetjük és ezzel már a mondat kiejtéséhez megkívántató levegőmennyiség biztosításáról is gondoskodunk.

Ne csináltasson a tanár külön szájról-olvasási gyakorlatokat sem. Elég, ha kezdetben utánóztatja a saját, majd pedig a gyermekek hangképeit, majd pedig a gagyogásokat olvastatja le a szájáról, amit aztán szükségszerint érzékeltetéssel is támogat. Szoktassa a növendékeket arra, hogy a rövid parancsokat lassankint leolvassák, mint a beszédszervek egy egy összefüggő mozgási képét, bárha az azokat alkotó egyes részeket (hangokat, szavakat), még nem is ismerik. Ez a szájról olvasás még nagyon hiányos és igen bizonytalan ugyan s ugyanilyen a vele kapcsolatos utánmondás is, azonban idővel, a folytonos gyakorlással és igazítással javulni fog úgy az egyik, mint a másik. Most még inkább csak az a lényeges és fontos, hogy a beszédet állandóan figyelje és utánozni is próbálja a gyermek. Hiszen a beszéd fejlődés első idejében az érzékű gyermek beszédutánzása sem mindig megfelelő, mégis ösztönözzük arra.

A beszédet szükségszerint helyettesítő jelnek méltatásával később foglalkozik részletesen a tanterv. E helyen csak megállapítjuk, hogy a jel szükségessége leginkább itt mutatkozik, ahol a kicsi néma lelki világához még semmi szóval nem férközhetünk, hanem csak valamely adományozással, tettel, arcjátékkal, kézmozgással vagy taglejtéssel. Ha pedig ezek képesek helyettesíteni a szót. — ami jó, — akkor akadályozni is képesek — ami meg rossz. *Amikor tehát elismerjük, hogy kezdetben nem lehetünk meg jel nélkül, egyben fokozottan hangsúlyozzuk, hogy a jellel már az előkészítő fokon sem szabad visszaélni: ahogy szaporodik a szó, úgy fogyjon a jel.*

A később siketült, valamint a vokális- és szóhallással bíró gyermekek a fennálló rendelkezések szerint az e célra kijelölt külön intézetben részesíttetnek szakszerű nevelésben és oktatásban. Mindamellettt előfordul, hogy ilyen gyermekek helyi körülményeiknél fogva vagy egyéb okokból a teljesen süketek előkészítő osztályába iskoláztatnak be. Ez a körülmény az előkészítő osztály tanárát különleges feladat elé is állítja. Meg kell óvnia a később siketült gyermeket attól, hogy a beszédjét elfelejtse; e célból tehát fel kell újítania a gyermek halványuló vagy feledésbe menő szókincsét, meg kell tanítania őt a beszédnek szájmozgások alapján való megértésre. A némileg halló gyermeket pedig képessé kell tennie a hallási benyomások felfogására s a hallásérzeteknek a beszédfejlesztés érdekében való felhasználására kell őt készítenie. Ennélfogva kísérelje figyelemmel a később siketült gyermek szavait, kijelentés-formáit, beszéd-töredékeit s beszédösztöne ébrentartásával és beszédre való buzdítással készítse őt az állandó beszélgetésre; majd ebbe belekapcsolódván, igyekezzék a gyermek szájról-olvasási készséget megfelelően kifejleszteni, elmosódott s hibásan ejtett hangjait javítani, csiszolni s a hiányzókat kifejleszteni. Ugyanezt kell tennie a tanárnak a hallási maradvánnyal bíró gyermekkel is, azzal a különbséggel, hogy nála nemcsak a szájról való leolvasás elsajátítása, hanem a meglevő hallásnak a felhasználása a cél. E helyen is hangsúlyozzuk, hogy mindezt játékos, a fentiekben hangoztatott módon kell a tanárnak tennie s a hangjavításnak és fejlesztésnek rendszeres gyakorlatok útján való módjához csak nagyon kivételesen és végső szükségként forduljon. A jelnek alkalmazása ezeknél a gyermekek-nél lehetőleg mellőzendő és csak igen kivételesen alkalmazható.

A kísérleti osztály bemutatója.

Murányi Antal.

A tanév elején a siketnémák budapesti áll. intézete tanári testületének a kísérleti osztály ügyében tartott módszeres értekezletén egy kísérleti osztály megnyitása s a kísérleti osztályba 4 növendék felvétele határozottatott el, hogy Dr. Bárczi vezetése és irányítása mellett a hallásnevelés és a fülön keresztül való beszéd-tanítás lehetősége bemutatassék intézeteinkben való további alkalmazás céljából. Ehhez a 4 növendékhez később még 6 növendék vétetett fel. A tanév folyamán 2 növendék képezhetetlenség címén visszahelyezett eredeti osztályába és 1 növendék fiatal kora miatt eltávolított.

Az 1934 június hó 15-én tartott bemutatón a kísérleti osztály következő növendékei mutattattak be:

P. M. 20 hónapos korában encephalitis. A siketnéma intézetnek 7 éven át volt a növendéke. Hangra néha felfigyelt. $\frac{1}{2}$ év alatt 1,000 mondatot begyakorolt hallani. Értelme fejlődik.

M. A. Új növendék. Pontosan megállapítható a degenerációs folyamat. Röntgen, Wassermann, füllelet negatív. Teljesen siket és teljesen néma. Egy év után 1,000 szót hall, 2,000 mondatban beszél. Értelme és kiejtése sokat fejlődött. Beszédkedve és beszéd-készsége kiváló.

E. I. Anyja eclampsiában pusztult el. Apja testvére elmebeteg. Röntgen, W., negatív. 7 éven át a siketnéma intézet növendéke volt. Hangra nem reagált. $\frac{1}{2}$ év alatt 1,000 mondatot begyakorolt hallani. Beszédje feltisztult, értelme folyton fejlődik.

B. Zs. Degenerációs folyamat. Röntgen, W., füllelet negatív. 5 éven át a siketnéma intézetnek növendéke volt. 3 hónap alatt 300 szót begyakorolt hallani. Ezekre könnyen reagál. Habitusa előnyösen fejlődött.

P. F. Előkészítőt végzett. Röntgen, W., füllelet negatív. Igen mély ponton álló emlékező és figyelő képességgel rendelkezett. Az intézet mint képezhetetlent D. osztályba akarta helyezni. 10 hónap alatt begyakorolt hallani és beszélni 360 szót szópárban. Kiejtése viszonylagosan jó. Habitusa teljesen és előnyösen megváltozott.

Sch. P. Új növendék. Röntgen, W., füllelet negatív. Hangra felfigyelt. Képességeit illetve ha rendes osztályba tennők, akkor a siketnémák között a legjobbak közé küzdené fel magát, de *siketnémás* maradna minden megnyilatkozásában. Kiejtése teljesen normális. 5 hónap alatt begyakorolt 400 szót hallani és beszélni. A begyakorolt szóra 40—50 cm-ről is könnyen reagál.

Bemutatott még K. E. vaksiketnéma. Degenerációs folyamat megállapítható. Jelenleg a vakok intézetének a növendéke. A siketnémák váci intézetéből, mint vakot áttették a vakok intézetébe. Hallása nem reagált. Látása praktikusán nem értékesíthető. Füllelete negatív. $\frac{1}{2}$ év alatt begyakorolt fül útján 60 szót. Ezeket használja. Beszél. Értelme állandó fejlődést mutat.

A bemutatott növendékek egyben reprezentálták a némaság új kórképét, amely élesen elkülönítendő a perifériás siket kórképétől. Az új kórkép jellemzői Dr. Bárczi megállapítása szerint a következők:

1. A teljesen negatív füllelet.
2. A biztosan kimutatható családi terhelttség.
3. A figyelő képesség nagyfokú zavara főleg akusztikai viszonylatban, de nem teljes hiánya.
4. Az emlékező képesség nagyfokú zavara főleg akusztikai viszonylatban, de nem teljes hiánya.
5. A primitív hallási reakció pozitivitása, ami abból áll, hogy a siketnéma a tenyerébe mondott hangos és hangtalan ó-t hangoosan, illetve hangtalanul utánmondja, anélkül, hogy a hangforrást megfigyelhetné.

Ha ezt a kórképet *sourdumutitás centrális (corticatis)* névvel szabad jelezni — mondja Dr. Bárczi — szemben a *sourdumutitás periferica*-val, ezzel meg is adtam a választ arra, hogy a gyógy-

pedagógia segítségével mind a két fajta némaság megoldható, de a pedagógiai ható anyagok milyenségi, minőségi és mennyiségi adagainak más és más tervek szerint való nyújtásával.

A fent elmondottakból következően le kell szegezni, hogy a kísérleti osztály növendékei nem hallásmaradványos gyermekek. Nem a meglévő hallás kifejlesztéséről és igénybevételéről van szó. Ha a növendék felfigyel a hangra, örömmel könnyeljük el ezt a tényt. De hogy mennyire nem a fizikai hallás irányítja a fülmunkára való alkalmasságot, azt legjobban az a tény mutatja, hogy a legtöbb esetben a hallást megállapító eljárásokkal — a hangra irányuló reagálás hiánya miatt — közvetlenül nem is lehet a fülön keresztül való oktathatóság mérvét megállapítani. Csak közvetett úton, a növendék értelmi, érzelmi és mozgási folyamatainak megnyilvánulásai-ból következtethetünk — hetek múlva — a hallásnevelés lehetőségeire. Aminthogy a később megnyívuló hallási teljesítmények is igen erősen pszichológiai háttérűek.

A kísérleti osztály munkaprogramja ennek megfelelően azt volt hivatva bizonyítani, hogy az ú. n. siketnémák igen jelentős százaléka a fülön keresztül képes felfogni a beszédet, azt megérti és használja is. Számos jel mutatja, hogy ez a beszédelfogási folyamat a hallás útján történő természetes beszédtanulás minden előnyével jár együtt. Tartalmi részében igen jótékonyan hat a gondolkodás normális fejlődésére és a nyelvalakok maradandó felfogására. Alaki részében pedig — mert az egész eljárás alapjait a dinamika és a ritmus alkotják — természetesebb lüktetésűvé válik.

Azonban komolytalanság lenne azt várni e növendékektől, hogy e rövid kísérleti esztendő után mint halló-beszélők mutattassanak be. Rohamos kiejtésjavulást nem várhatunk tőlük, mert e vonatkozásban addig nem is várható teljesen tiszta kiejtés, amíg a hangképzés akusztikai finomságait differenciálni és kontrolálni nem tudják. Erre csak később, a dinamikai és a ritmikai elemek tömeges észlelése és elraktározása után kerül sor. Az mindenesetre képezheti vita tárgyát, hogy vajjon a kezdet kezdetén — ha szükséges — mennyit és milyen formában legyünk segítségre a hangképzésben az eddigi gyakorlat módszereinek a felhasználását illetőleg. Beszélhetünk arról is, hogy a szájról olvasás, az írás és az olvasás milyen és mekkora mértékben szerepeljen a célból, hogy a beszédmegértés kombinatív munkáját segítse.

A hallási anyag tekintetében az öt fiatal növendéknél célul az első osztály körülbelüli beszédanyagát tűztük ki olyanformán, hogy ezt — mintegy 200 szót és néhány mondatot — a növendékek megtanulják hallani és kiejteni. A két idősebb növendék számára hallási anyagul feldolgoztuk a VII. osztály reáltárgyainak az anyagát kérdés és felelet formájában. Az utóbbi időben pedig a betanult kötött anyag köréből vett szabadcsoportosítású kérdésekre történő kombinatív úton létrehozott feleletekkel is megpróbálkoztunk.

Az eljárás módszerének a körvonalai a kísérleti év alatt teljesen kialakultak. A részletes és teljes anyag valamint módszer majd a megnyitandó rendes első osztály munkájával kezdődően fog végleges alakot felvenni és megrögzítettetni.

Befejezésül legyen szabad megemlítenem, hogy e kísérleti év eredményei nem arra szolgálnak — legalább is most —, hogy velük és általuk összehasonlítást tegyünk a célból, hogy megmérjük mennyivel jobb vagy rosszabb a kísérleti osztály x növendéke a rendes osztály egyes növendékeinél. Azonban az tény, hogy a kísérleti osztály azon növendéke, aki pl. három hónappal ezelőtt vétetett át az I. osztályból, három havi gyakorlás után megtanult hallani kb. 200 szót és néhány mondatot és azt beszéddel vissza is adja. Az is tény, hogy e növendék fejlődésében ez a teljesítmény a rendes I. osztály többi növendékével szemben új és nagy értékgyarapodást jelent. Mivel a beszéd elsajátítása ezúton látszik eredményesen elérhetőnek, ajánlom a növendékeinkkel való ily arányú foglalkozást.

Egy képviselő az oktatás ügyünkről.

Erődi-Harrach Tihamér dr. országgyűlési képviselő m. kir. kormányfőtanácsos beszéde az 1934-35. évi állami költségvetés tárgyalásakor. Elmondotta a Képviselőház 1934. évi május hó 1-én tartott ülésén.

A gyógypedagógiai intézetek oly magas nívón állanak Magyarországon, hogy azokra büszkék lehetünk mindannyian. Ezeknek az intézményeknek tevékenysége Magyarországon évtizedekre nyúlik vissza s Náray-Szabó Sándor államtitkár volt az, akinek nevéhez fűződik ezeknek az intézményeknek kifejlesztése. Nagyon örülök, hogy Zichy János ő excellenciáját itt látom, mert ő ezt az intézményt kultuszminisztersége alatt nagy erővel és nagy jóakarattal fejlesztette tovább. Mondhatom öröme telhetik abban mindnyájunknak, ha közelebbi összekötésbe kerülünk ezekkel az intézményekkel, mert tanárai, vezetői, az igazgatók mindannyian egészen kiválóak, úgyhogy nemzetközi relációban is becsületet és hírt szereztek az országnak.

Egy hiányosság tapasztalható csak, amiről természetesen ők nem tehetnek, — az intézmény továbbfejlesztése és kiépítése szempontjából lenne ez fontos — nevezetesen az, hogy nincs gyógypedagógiai intézet a tanköteles koron túli szellemi fogyatékosok és testifogyatékosok számára és, sajnos, bekövetkezik az az eset, hogy az első típusból, a szellemi fogyatékosból lesz a közismert falubolondja, a testifogyatékosból lesz a koldus, akik közül egyik sem tekinthető a társadalom támaszának, legelsősorban a családnak, amely őt kiközösíti magából s akkor az egész társadalom terhére esik. Ha látjuk ezt a hiányt, konstatáljuk azt, hogy Németország e tekintetben a legkiválóbb pozícióban van. Intézetek állanak fenn, amelyek a fejlettkorúaknak is rendelkezésre állanak és ezeket is produktív egyedeivé teszik a nemzetnek, mert lehetővé válik az, hogy az ő csökkent munkaképességükkel is hasznos munkát fejthessenek ki, s így az intézet és maguk fentartásáról gondoskodnak és ezáltal megóvják a nemzetet a további károsodástól is.

**Szabályzat
a beszédhibák javítására
szolgáló intézmények számára.**

(Kiadatott a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter 1934. évi 40.674/V. a. 2. ü. o. számú rendeletével.)

1. §. A beszédhibák javítására szolgáló intézmények célja, hogy a dadogókat, hadarókat, pöszebeszedűeket, hallónémákat és egyéb beszédhibában szenvedőket a hibátlan, tiszta kiejtésre és a folyékony beszédre megtanítsák és az arra szorultakat tanácsal lássák el.

2. § Ezt a célt ezidőszerint a következő intézmények szolgálják:

a) A Hibásbeszedűek Budapesti Állami Intézete. Ez az intézet, amely a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola gyakorló iskolájául is szolgál, bármily korú, nemű és foglalkozású egyének beszédhibáinak javításával foglalkozik.

b) A gyógypedagógiai intézményekkel kapcsolatban szervezett szaktanfolyamok és tanácsadók.

c) A Budapest székeslővárosi beszédjavító tanfolyamok, valamint az alsó- és középfokú iskolákba járó hibásbeszedű tanulók számára egyéb iskolafenntartók által szervezett szaktanfolyamok.

d) Magántanfolyamok.

Beszédhibák javítására szolgáló tanfolyamnak kell tekinteni minden olyan vállalkozást, amely háromnál több növendék beszédhibájának javításával foglalkozik.

3. §. A beszédhibák javítása gyógypedagógiai feladat s ezért az ilyenmű intézmények vezetői és tanárai általában csak képesítéssel bíró gyógypedagógiai tanárok lehetnek. Azonban kivételesen azok a tanítók és tanárok is kaphatnak engedélyt, akik beszédhibák javítására képesítő tanfolyamot hallgattak és ott bizonyítványt szereztek.

4. §. A beszédhibák javítására szolgáló állami intézmények szervezése tekintetében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezik. Az egyéb jellegű ilyen intézmények felállítását pedig a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelőségének javaslata alapján ugyancsak a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyezi. Az engedélyezés iránti kérelem benyújtásával egyidejűen igazolni kell, hogy a tanfolyam fenntartásának anyagi biztosítékai megvannak, a tanfolyam vezetője és oktatószemélyzete a szükséges képesítéssel rendelkezik, s a tanfolyam számára a célnak megfelelő és kellően felszerelt helyiségek állanak rendelkezésre.

Beszédhibák javítására szolgáló intézmények vezetői és oktatói általában csak mint főhivatású vezetők, tanárok, illetően tanítók működhetnek. Állásban levő tanerők csak a szolgálati helyük szerint illetékes kir. főigazgatóság szakfelügyelőség, vagy tanfelügyelőség külön engedélye s a gyógypedagógiai intézetek orsz. szakfelügyelőségének hozzájárulása alapján vállalhatnak ilyen intézményeknél vezetői, vagy oktatói alkalmazást.

A tanfolyam szervezésének engedélyezése iránt benyújtott kérelmekhez ez az engedély minden esetben csatolandó.

5. §. A nem állami jellegű intézmények személyi és dologi szükségleteit az a közület, (község, hitfelekezet, egyesület) vagy

egyén fedezi, amely, illetőleg aki a tanfolyam fenntartására engedélyt kapott. A szaktanfolyamra való felvételi- és esetleges tandíjat, valamint a befizetés módozatait az iskolafenntartó állapítja meg, de az csak a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelőségének jóváhagyása után léptethető életbe. Befizetett díjaik visszatérítését nem igényelhetik azok, akik a tanfolyam befejezte előtt beszédhibáiknak megszűnése miatt, vagy egyéb okból kilépnek.

6. §. A szaktanfolyamok rendszerint az iskolai év folyamán féléves beosztással (szeptember—január, február—június) működnek és lehetőleg úgy szervezendők meg, hogy azokban egy, vagy több hasonló iskola beszéd fogyatékos tanulói csoportosíthatók legyenek.

7. §. A szaktanfolyam egy-egy csoportjába (dadogók, pöszebeszedűek stb. csoportja) az oktatás sikere érdekében legfeljebb tíz hibásbeszedű tanuló osztható be. A dadogókat minden körülmények között külön csoportba kell beosztani.

8. §. A növendékek felvétele a tanév, illetőleg február hó első hetében történik, kivételesen és különösen indokolt esetben pöszebeszedű egyének évközben is felvehetők. Egyéb hibásbeszedűeket azonban az iskolafenntartó, állami intézményeknél a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelősége évközben is felvehet, ha a tanulmányi időnek a fele még el nem múlt. Ezen túl minden esetben csak a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelőségének előzetes engedélye alapján vehető fel növendék.

9. §. A felvett növendékek rendszerint egy-egy féléven át maradnak a tanfolyamokon; azok a tanulók, akiknek beszédhibája már előbb megszűnik, ennek megállapítása után már előbb is elhagyhatják a tanfolyamot, a többi növendék azonban folytatólag a következő félévre is beiratkozhatik.

10. §. Minden hibásbeszedű egyént felvétel előtt a tanfolyam szakorvosával meg kell vizsgáltatni. Az orvost a tanfolyam vezetőjének előterjesztésére a fenntartó bízza meg.

11. §. A beszédhibák javítására szolgáló intézmények rendszer és lelkiismeretes vezetése felett a közvetlen felügyeletet a gyógypedagógiai intézeteknél mindenkor érvényben levő szervezeti szabályzat elvi rendelkezéseinek megfelelően az igazgató vezető, a szakfelügyeletet pedig a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelősége útján gyakorolja.

12. §. Az igazgató, illetőleg vezető, a tanárok, tanítók és orvos jogai és kötelességei tekintetében a gyógypedagógiai intézetek részére kiadott mindenkori szervezeti szabályzat idevonatkozó rendelkezései szolgálnak irányadóul.

Kötelessége még az igazgatónak, tanárnak, tanítónak és orvosnak, hogy hibásbeszedű, de különösen a dadogó gyermek szüleivel, tanítóival és tanáraival állandó érintkezést tartson fenn s nekik szakszerű útmutatást és tanácsot adjon a tekintetben, hogy általában hibásbeszedű gyermekekkel, de különösen a dadogókkal miként bánjanak. E célból kívánatos, hogy a növendékek szülőivel az oktatás-személyzet és orvos minél gyakrabban érintkezzék s hogy időnkint szülői értekezletek is tartassanak, amelyekre a növendékek tanárai és tanítói is meghívandók. A dadogó gyermekeknek a nyilvánossághoz való szoktatása is kívánatos,

13. §. A beszédhibák javítására szolgáló intézmények működésének és eredményének nyilvántartása érdekében minden megvizsgált hibásbeszédű egyénről egyéni törzslap vezetendő a következő rovatokkal.

Év: ..... Folyószám: .....

Név: .....

Kor: ..... ,vallás: ..... Iskola: .....

..... ,osztály: .....

Apja foglalkozása: ..... ,lakik: .....

I. Előzmény.

A szülőkhöz intézendő kérdések:

1. Volt-e, vagy van-e a családban elme-, vagy idegbajos? .....
2. Volt-e, vagy van-e a szülők, nagyszülők és ezek testvérei, valamint a vizsgált egyén testvérei és unokatestvérei közt hibásbeszédű? (különösen figyelembe veendő, hogy volt-e, vagy van-e köztük dadogó, vagy hadaró)? .....
3. Előző betegségek? .....
4. Hány hónapos korában indult meg a fogzás? .....
- Fogzáskor volt-e fráza? .....
5. Hány éves korában kezdett járni? .....
6. a) Mikor kezdett gagyogni? .....
- b) Hány éves korában kezdett beszélni? .....
- c) Hány éves korában kezdett tisztán beszélni? .....
7. Hadaró beszédmodor volt-e észlelhető? Ha igen, csak múlón, vagy állandó formában? .....
8. Romlott-e a beszéde az iskolabajárás idején? .....
9. A szülő véleménye szerint mi okozta a beszédhibát? .....
10. a) Miként akarta a szülő leszoktatni gyermekét a hibás beszéd-ről? (alkalmazott-e dorgálást, rosszalást, kigúnyolást, szidást, verést?) .....
- b) Volt-e már kezelve? Ki kezelte? Mikor, milyen eredménnyel? .....
11. Visszamaradt-e hibás beszéde miatt tanulmányaiban? .....
12. Szokott-e a gyermek szeszes italt kapni? .....

II. Gyógypedagógiai vizsgálat.

1. Vérmérséklet (kedélyhangulat) : .....
2. Mozgási készség (járás, írás és beszédmozgás) : .....
3. Szellemi képesség: a) szó- és tárgyismeret .....
- b) számolási képesség .....
- c) figyelem .....
4. Miben áll a beszédhibája ? .....
5. Hadarás, vagy dadogás esetén: könnyű, közép súlyos, vagy súlyosnak minősítendő-e a beszédhiba ? .....
6. Mely hangokat
  - a) ejti ki rosszul vagy hibásan? á, a, o, u; e, é, i; ő, ü; m, n, ny; r, v, l, z, zs, j, f, sz, s, h; b, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.
  - b) egyáltalán nem képezi: á, a, o, u; e, é, i; ő, ü; m, n, ny; r, v, l, z, zs, j; f, sz, s, h; b, d, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.
7. Mely hangoknál szokott megakadni? á, a, o, u; e, é, i; ő, ü; m, n, ny; r, v, l, z, zs, j, f, sz, s, h; b, d, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.
8. Együttmozgások: .....
9. Hogyan jelentkezik beszédhibája? (dadogás, hadarás)
  - a) beszédnél? .....
  - b) olvasásnál? .....
10. Észlelhető-e hibás beszéd (dadogás, hadarás) susogásnál, szaválásnál, vagy éneknél? .....
11. Milyen körülmények között erősödik a beszédhiba (dadogás, hadarás) .....
12. Egyéniségét jellemző feltűnőbb tulajdonságok (félős, bátor, engedelmes, befolyásolható, indulatos, felfortyanó, érzékeny, könnyen sértődő, közlékeny, magabazárkózott) .....
13. Megjegyzés: .....

III. Orvosi vizsgálat.

1. Általános orvosi vizsgálat:
  - a) Kórelőzmény és öröklés kutatása: .....

- b) Testalkat: (astheniás, atlétás, piknikus alkat) .....
- c) Testi állapot: (jól táplált, kövér, rosszul táplált, sovány; izmos, petyhüdt izmozatú; egyenes testtartás, hajlott, ferde stb.) .....
2. Szakorvosi vizsgálat:
- A) Idegrendszer vizsgálata: .....
- B) Beszédszeri vizsgálat: .....

Környéki beszédszervek:

- a) Ajak: .....
- b) Fogsor: .....
- c) Nyelv: .....
- d) Kemény és lágy szájpad: .....
- e) Orr: .....
- f) Garat: .....
- g) Gége: .....
- h) Légcső: .....
- i) Mellkas: (domború, lapos, rachitikus) .....
- j) Tüdő: (levegővisszatartási képessége nyitott szájtartás mellett hány perc?) .....
- k) Fül: .....
- C) A beszéd szolgálatában álló központi idegrendszer vizsgálata:
- a) Van-e jele annak, hogy az agykérgi beszédmezők (mozgató, érző) bántalmazva vannak? Szóval fennáll-e valamelyes aphasiás beszédzavar? .....
- b) Értelmisége megfelel-e korának, vagy visszamaradt-e szellemi képessége? .....
- D) Érzékszervi vizsgálat:
- a) Hallás: .....
- b) Látás: .....
- c) Szaglás: .....
- d) Ízlés: .....
- e) Tapintás: .....

IV. Feljegyzések.

- 1) A félév végén:
- a) Melyik hangja lett teljesen tiszta? á, a, o, u; e, é, i; ő, ü;

m, n, ny; r, v, l, z, zs; j; f, sz, s, h; b, d, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.

b) *melyik hangja tisztult? á, a, o, u; e, é, i; ő, ü; m, n, ny; r, v, l, z, zs, j; f, sz, s, h; b, d, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.*

c) *Melyik hangja nem tisztult semmit? á, a, o, u; e, é, i; ő, ü; m, n, ny; r, v, l, z, zs, j; f, sz, s, h; b, d, dz, dzs, gy, g; p, t, c, cs, ty, k.*

2) *A növendék beszédének minősítése a tanfolyam végén:* .....

.....

3) *Ki végezte a beszédhiba javítását?* .....

4) *Hány órát mulasztott a növendék?* .....

5) *Amennyiben a tanfolyam elvégzése kevés eredménnyel, vagy eredménytelenül végződött, mi ennek az oka?* .....

.....

6) *Megjegyzések:* .....

.....

14. §. A növendékek minősítésére a következő kifejezések használandók: 1. „Beszédhibája megszűnt.“ 2. „Beszédhibája lényegesen javult.“ 3. „Beszédhibája kevéssé javult.“ 4. „Beszédhibája nem javult.“

„Beszédhibája megszűnt“ minősítést csak az a növendék kaphat, akinek beszéde a normális beszéd-től eltérést nem mutat és aki szokatlan körülmények között is akadozás nélkül beszél“. Lényegesen javult-nak tekinthető a beszédhiba, ha a növendék, habár elvéve meg is akad beszédközben, avagy, ha figyelmetlenségéből hibásan ejt is egyes hangokat, figyelmeztetésre a hibáosságokat önmaga is ki tudja küszöbölni. „Kevéssé javult“-nak minősíthető a beszédhiba, ha a növendék figyelmeztetésre is csak részben képes hibás beszédét önmaga kijavítani. „Nem javult“ a beszédhiba, ha számbavehető jobbulás nem mutatkozik.

15. §. A beszédhibák javítására szolgáló intézmények vezetői az intézmény működéséről félévenként a gyógypedagógiai intézetek országos szakfelügyelőségének jelentést kötelesek tenni.

16. §. Ezzel a szabályzattal az 1900. évi 16.716. számú miniszteri rendelettel kiadott korábbi szabályzat hatályát veszti.

Budapest, 1934. évi április hó 11-én.

Zászló-avatás és tanár-avató díszülés.

Június hó 23-án ritka, szép ünnepély folyt le a Vakok József Nádor Kir. Országos Intézete impozáns dísztermében. A Gyógy-pedagógiai Tanárképző Főiskola zászló-avató ünnepélye és a főiskola imént végzett 19 hallgatójának tanár-avató díszülése tartatott meg d. e. $\frac{1}{2}$ 11 órai kezdettel.

A hatalmas termet teljesen megtöltötte az előkelő közönség, melynek soraiban Dr. *Hóman* Bálintné öngyméltósága, *Petri* Pál államtitkár *excellentiája*, a Gyógy-pedagógiai Szaktanács elnöke, *Rottenbiller* Fülöp ny. államtitkár, a Gyógy-pedagógiai Társaság elnöke, Dr. *Greszler* Jenő miniszteri osztályfőnök, a gyógy-pedagógiai ügyosztály főnöke, Dr. *Pogány-Schöpfung* Aladár miniszteri titkár, az ügyosztály referense, sipeki *Balás* Béla ny. főispán, a Vakokat Gyámolító Országos Egylet elnöke, *Mihalovits* Zsigmond kanonok, az Actio Catholika Országos igazgatója, *Kutass* Emil református lelkész, *Klug* Péter és *Simon* József orsz. szakfelügyelők, a főiskola, valamint a fővárosi és környékbeli gyógy-pedagógiai intézetek igazgatói és tanárai, az avatandó tanárjelöltek hozzátartozói és még számosan, mint a tanügy különböző ágazatainak képviselői.

Nemzeti imánk elhangzása után Dr. *Tóth* Zoltán megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy a gyógy-pedagógia a multban mostoha elbánásban részesült, s még az 1868.-i népoktatási törvény is teljesen mellőzte a sorstól sulytottakat. Megállapította, hogy a XX. század harmadik évtizede az a korszak, amely méltó helyet biztosított a különböző oktatási ágak között a gyógy-pedagógiának. Ha ennek a kornak — úgymond — majdan megírják nevelés- és oktatástörténetét, aranylapok jutnak benne a gyógy-pedagógiának, mert annak munkássága termékenyítő hatással lesz az egész közoktatásügyre! Nagynevű miniszterünk *Hóman* Bálint jelszavát tettük magunkévá: *nevelve formálni, nemcsak tanítani*. Ez a felavatandó zászló vezéreljen a jobb jövő felé!

Mihalovits Zsigmond kanonok, a kereszténység magaslatáról nézi és látja, hogy krisztusi tudás és szeretet irányítja a gyógy-pedagógiát és annak művelőit, akiknek zászlajára ez van írva: „A mostoha sors ütötte sebeket, gyógyítja a tudás és szeretet!” Ez a tudás és szeretet vezérelje a gyógy-pedagógusok zászlaját.

Kutass Emil ref. lelkész kért még áldást a gyógy-pedagógiai munkára, annak munkásaira és zászlójukra.

A főiskola ének-kara nagy tetszés mellett előadta: a) Erdélyi J. Zászló-avatásra és b) Huszka Jenő: Igazságot Magyarországnak című műveket, melyek után Dr. *Hóman* Bálintné öngyméltósága, mint zászló-anya, felerősítette a zászló rúdja a nevével ellátott selyem szalagot, s beverte az első szöveget. Az idő rövidege miatt a többi szöveget az ünnepély után helyezték el a rúdon a következők nevében: Dr. *Petry* Pálné, a vallás- és közoktatásügyi és az igazságügyi minisztérium, a Gyógy-pedagógiai Tanárvizsgáló Bizottság, a Főiskola tanári kara, az Orsz. Szakfelügyelőség, a Gyógy-pedagógiai intézetek, Pest-vármegye, Budapest székesfőváros, Magyar Gyógy-

pedagógiai Társaság, Siketnémák és vakok Tanárainak Orsz. Egyesülete, Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesülete, Budapest székesfővárosi Gyógypedagógiai Tanárok Egyesülete, Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület, Nárai Szabó Sándor ifjúsági kör, Botond bajtársi egyesület és a Gyógypedagógiai Athletikai Club.

Dr. Tóth Zoltán a főiskola nevében megőrzés végett átvette a zászlót és azt a gyönyörű, művészi kivitelben elkészített albumot, amelynek egyes lapjaira a szöveget beverők *jelmondataikat* írták.

Az ünnepély befejezéseül a kormányzói díjas és aranyérmes Homeros énekkar Hubay Jenő dr.: *Barázda énekét*, majd a Főiskolai énekkarral egyesülve, Vincze—Jarmer: *Szép vagy Magyarország* című gyönyörű dalt adta elő Jarmer Lajos zongora művész — szerző zongora kísérete mellett. Szünni nem akaró taps jutalmazta a szereplőket és melegen ünnepelték Jarmer Lajost a szerzőt és Schnitzl Gusztávot, a karok kiváló vezetőjét.

Ezzel a zászlóavató ünnepély véget ért, s Dr. Greszler Jenő miniszteri osztályfőnök, mint a Tanárvizsgáló Bizottság elnöke megnyitotta a tanáravató díszülést. A szokásos formák között tanárokká avatottak a következők: Csomor Anna, Horényi János, Horváth Lajos, Jónás Erzsébet, Katona Margit, Kondra Pál, Kozmutza Flóra, Köteles Géza, Laborfalusi Gyula, Láng Mária, Molnár Kálmán, Salfai Ida, Sipos Jenő, Sófalvi Rózsa, Szalai Irma, Székely Katalin, Szemeshegyi Klára, Tapodi Ernő és Visi Margit.

A kettős ünnepség kiegészítő része volt az a nagyszabású kiállítás, amely az előcsarnok boltívei alatt a maga sokoldalúságával gyönyörködtette a szemlélőt. *Magyarázó rajzok és slójd* modellek gazdag tárházával találkoztunk itt, ahol egyszerű, de ridegen logikus rendszerben bemutatásra került az egész oktatási-menet a bizonytalan, tétova kezdettől föl a tudás és ügyesség magaslatáig! A rajz különösen a siketnémák és gyengetehetségük — a slójd-modellel pedig a vakok oktatása terén felbecsülhetetlen értékű! A Főiskola hallgatói Füzesi Árpád előadó tanár útmutatásai mellett nagy felkészültséggel oldották meg feladatukat s szinte önkéntelenül fölmerül bennünk a kérdés, vajjon helyes-e ezt a nagy értéket szét-hordani? Nem volna-e érdemes az egész anyagot együtt tartani, hogy a tanítóképzők és más intézetek növendékei azt haszonnal megtekintsék. Nem első eset volna, amikor a gyógypedagógia irányító hatással lenne az egész oktatás ügyre.

(Sp)

Herodek Károly arcképének leleplezése.

Herodek Károly ny. igazgató arcképét leplezték le június hó 24-én a Vakok József Nádor Kir. Intézete dísztermében. A dísztermet zsúfolásig megtöltő ünepelő közönség zúgó tapssal fogadta a belépő igazgatót és családját, majd *Vollmann János* igazgató intézte hozzá mélységes, szép gondolatokkal gazdag üdvözlő beszédét:

Mélyen tisztelt ünepelő közönség! Szeretett Igazgató Úr! Kedves Barátom:

1900 — 1933! A két évszám között egy emberöltő húzódik meg. A jó Istennek különös, nagy ajándéka, ha valaki vezetői minőségben szolgálhat egy ügyet ennyi éven keresztül. Mindig elsőnek lenni az egyenlők között. Elsőnek a kötelességteljesítésben, elsőnek az ügy szeretetében és annak szünet nélkül alázatos szolgálatában, mindig elsőnek lenni ott, ahol legnehezebb a munka, csak egy szent ügynek élni, úgy, amint az csak az elhivatottnak adatott meg és soha ott nem lenni, ahol szüretje van az elismerésnek, a dícséretektől hangos ünnepeltetésnek, nagy emberek utánözhatatlan sajáttsága.

Ennyi éven át csak vakoknak élni és élni, lendületes és soha nem lankadó erővel felfelé vinni egy oktatásügyet — mily szép és mennyire elismerésre méltó. De ezt a magasztos ügyet szolgálhatni magában véve nagy kitüntetés, kivételes szerencse is. Szerető gonddal összegyűjteni az élet kis elesett mostoháit az emberszeretet és gyönyörű hajlékában, nagy hozzáértéssel, türelemmel, aprólékos, mindenre kiterjedő gondossággal s mindennek felett meleg szívvel, soha ki nem apadó szeretettel, apostoli lendülettel vinni őket a kitűzött cél felé már elhivatás.

Tenni és tehetni ezt az élet hajnalán és delén lankadatlan erővel, töretlen lendülettel Istennek kedves ajándéka, de így cselekedni ifjontú zúzzal, egyre erősödő akarással az élet délutánján, sőt alkonyán, különös kegyelem.

Mily szomorú dolog telve tetterővel pihenni, — cselekedniakarással tétlenül élni. Egy ügyet otthagyni, melyhez egy életen át szövődött ezerszeres kapcsolat fűz, elbocsájtani azokat az erős, segítő kéz után nyuló tétova kis kacsókat, melyeket mindig s oly nagy szeretettel simogatott, nem együtt örvendeni azokkal, akiknek élt, kikapcsolódni azoknak mindennapi életéből, akik évtizedeken keresztül erős kézzel irányított hajóján e. eztek át a téltlenség honából a cselekvés, a munka, a tudás, a produktív élet honára.

S mily nagy adománya Istennek tetterős lélekkel, ifjonti testi frissességgel, szerető családtól övezetten kilépni az élet terhes igájából s kis tuszkulánumban élni a nagy család után a kicsinynek is. szabadon, függetlenül, boldogan.

S a pihenés perceiben kedves jó Direktorem, Herodek Károly, ha lepergeted lelki szemeid előtt nemes életed filmszalagját, de nagy gyönyörűségben lehet részed.

Felvonulnak előtted a kis világtalan ovósok, kiknek egy nemes lélek áldozatkészsége és a te erős kezűd emelt hajlékot, látod, hogy a fészükéből kivett gyámmoltan fiókák miként fejlődnek, ügyesbednek, s az élettelen kezecskék miként élednek alkotó munkára. Majd fűrgén futkozó ujjak azt a braille-rendszerű írást, amely a magyar ábc-nek megfelelően a Te bölcs vezetésed alatt alkottatott meg. Egyszer egy nivós önképzőköri műsor pereg le előtted, mely önképzőkörnek életet adó és életét vezetője Te voltál. Majd az általa szervezett ifjusági vöröskeresztes csapat szorgos munkával s a távol ködéből vöröskeresztes induló hangjai ütök meg füledet. Máskor írógépek légiója kattog, biztos kezek dolgoznak rajtuk, kiknek erre Te adtál módot. Majd derős arcú idősebb és ifjú vak nők és férfiak csapata fordul ki az intézet kapuján kezében nagy csomagot visz, életét derítő szórakozásul abból az országos Braille-könyvtárból, melnek életrehívója Te voltál. Zsolozsma zendül, alázatos és áitatos Istendicséret, esti mukásságod eredménye. Az orgonánál vak kántor ül, aki diplomáját a Te örökké kutató és soha meg nem nyugvó lelked iniciatívájára szervezte. Vastag szemüvegű leánykák és fiúk egy színektől tobzódo képekkel borított falu teremben ütemesen szebb magyar jövőt kívánnak s azért dolgoznak az általad alapított csökkentlátásuak iskolájában. Egyszer csak főiskolai hallgatók szeme tapad reád, amint egy gazdag élettapasztalat árán kikristályosodott bölcs tanításod hallgatják. Majd a jubiláris kép felejthetetlen képei vonulnak el előtted. A kormányzó ur őfömlétsága és fenkölt lelkű hitvese, amint áhitattal hallgatják kedves növendékeink bemutatóját és szeretettel simogatják fejecskéjüket. A Te Deum fenséges akkordjai hangzanak s az oltárnál Orsenigó Caesare

pápai nuncius mondja a szt. misét. Az áhítatos hallgatók között ott ül a nagy alapító József nádor unokája József főherceg öfensége és fenséges hitvese, Augustia főherceg asszony családjukkal. Majd előlép Tóth államtitkár ur öxelenciája és átadja Neked a kormányzó ur öföméltóságának legfelsőbb elismerését jelképező Signum Laudist. Egyik kép gyönyöröbber mint a másik és ha a sok-sok drága kedves emlék között — mint egy rossz futó álom — néha-néha kellemetlen napok emléke is felcsillan, az csak olyan, mint amikor egy csodaszép lájakat bemutató filmszalaggia megrezzen, egy pillanatra zavaros a kép, de utána annál nagyobb gyönyörűséggel tölt el bennünket a mindentlenyűgöző látvány. Külföldi intézetek végtelen sora vonul most el előttd. Az emberszeretet gyönyörű hajlékai, amelyekben a vakok ügyét tanulmányoztatd. Majd oceanjárót dobálnak a hullámok az Atlanti Óceánon, mely Amerikába visz a vakászügyi vilákgongresszusra Látod az ottani nagyméretű intézetek végtelen sorát — nagyokat, szépeket, fényűzéssel berendezetteket. S ime a távol ködén át lelki szemeid előtt megjelenik a mi ősi fiz. intézetünk. Mosolyra derül arcod. Látod az abban folyó lelkes munkát, melynek pillérei a mély szaktudás, a kötelességérzet teljessége, a mindent átűlő hivatásszeretet s a szív. Eszedbe jutnak az Amerikai Tigler Maguin vezetőjének Mr. Holmesnek szavai, amikor európai tanulmányútjáról így nyilatkozik: Európában Budapesten Herodek Károly igazgatása alatt van a legszebb és legjobban vezetett intézet. — És pereg a film, színes változatos a kép, Elvonul előttd csaknem 1000 volt tanítványod. Egyenkint ismerted őket, jó és rossz tulajdonságaikat, mint a jó apa gyermekeit. Velük örvendeztél, értük dolgoztál. miattuk és eljövendő sorsukért aggódtál egy életen át. Örömet varázsoltál, boldog mosolyt loptál az örökké elborult szemű arcukra, teremtő munkára lendítette a téltlenségre kárhözottatott kezeket és minden erőddel azon fáradoztál, hogy lelkük elzart pislakoló mécsese világító fáklává fejlődhessek. Minden törekvésseddel azon voltál, hogy produktív, termelő és a közteherviselésben is részes honpolgárokká neveld növendékeidet, hogy ne eltartottjai, hanem eltartói legyenek édes-hazánknak. Amint Te tettél egy életen át, az a legfenségesebb emberszeretet, krisztusi példa nyomán fakadt tett és a legnemesebb értelemben vett hazaszeretet.

Áldozatos, példaadó munkád nem veszett a semmibe. Emléke ott él a tanítványaid, azok szüleinek és a Téged mindenkélett tisztelő és szerető kartársaid lelkében, akik úgy érezték, hogy a Te nemes emlékedet a késői utókornak necsak alkotásaid hirdessék, hanem azt akarták, hogy képmásod mindig itt legyen, ahol Te legjobban érezted magad, ahol elévűlhetetlen, maradandó érdemeket szereztél és ahol Téged annyira szeretnek. Hogy ez a vágyunk testet ölthetett, azt Hosszú Márton festőművész ur öméltóságának köszönhetjük, aki velünk érző nemes szíve sugallatára hallgatva, megtette azt, hogy a római pápa Öszentségének, a kormányzó ur Öföméltóságának s a világot mozgató nagyoknak elhivatott arcképfestő művésze megfestett számunkra, nekünk, a mi örömlünkre, intézetünk és dísztermünk dicsőségére és büszkeségére, Téged Herodek Károly.

És most hulljon le a lepel. Táruljon szemünk elé a nagy művésznek egy em bernagyságot megörökítő alkotása.

Hirdesse ez a kép a kartársi meleg szeretetet, a szűlők és növendékek kiapadhatatlan örök háláját. Hálás köszönetem mindazoknak, kik lehetővé tették azt, hogy e kép fennen hirdesse a szerény, elvonult, humanisztikus, szívből jövő és szíveket rabul ejtő munka diadalát.

Kedves Direktorum, köszönjük Neked e napot, dolgozzál a falakon kívül továbbra is azokért, akikért éltél. Művész ur, köszönjük, megbecsüljük és megörizzük alkotását,

A jó Isten áldja meg azt, akit ünnepeltünk s azokat, kik lehetővé tették azt, hogy Herodek Károlyt méltóképen ünnepelhettük.

Beszéd közben hullott le a képről a lepel, s a beszéd végével mindenki fölállva, tapssal üdvözölte az ünnepeltet és a jelenlevő alkotó-művészt, Hosszú Mártont, akinek mesteri munkája mindenkor díszre lesz a gyönyörű teremnek. A valóságban ott álló, és jellegzetes mosolygásával ismert Herodek Károly mellett, ott volt a megszólamlásig hű arckép! Ez a kép él!

Klóg Péter orsz. szakfelügyelő szölt ezután az ünnepelthez ekképpen:

Mélyen Tisztelt Igazgató Ur! Kedves Barátom!

Éppen egy esztendeje, hogy e díszes és nagy intézet éléről eltávoztál. És most visszahívtak tanártestületed és volt növendékeid szeretete; visszahívtak, hogy tanu-

bizonyosságot tegyenek el nem muló ragaszkodásukról és igazi nagyrabecsülésükről. Nem az állásra várók önző örömeinek és nem a kegyet lesők felajánlkozásának a megnyilvánulása ez a mai ünnep, hanem volt tanártestületed őszinte nagyrabecsülésének, barátaid és volt munkatársaid hűséges elismerésének, a volt tanítványok és szülők soha el nem hervadó hálájának az ünnepe. Azok tesznek tanubizonyosságot kiválóan nagy érdemeidről, akik szinte egy emberöltőn át voltak tanúi és szemlélői annak a egyszerű alkotó munkának, amellyel ennek az intézetnek színvonalát fokról-fokra és évről-évre növekedő iveléssel végül nemzetközi viszonylatban is az elsők közé emeltd.

Te olyan szerencsés korszakban voltál igazgatója ennek az intézetnek, amikor az igazgató a cselekvés teljes szabadságával dolgozhatott az intézet és ügy érdekében. Ebben az időben a hazai gyógyepedagógiai intézetek közül többeknek volt apostola, megalkotója és építője annak igazgatója. Te nem lehtétd alapítója ennek a százados intézetnek és készen talátd ezt a hatalmas palotát is, azonban ez ovoda és az iskola már a Te alkotásod. Te nemes elgondolásodnak a szüleménye az intézetnek minden berendezése és nagy szakbeli tudásodnak eredménye a tanszerekben való gazdag felszerelés is. Ennek az intézetnek csodálatos rendje, áhitatos csendje a Te fenkölt lényed visszatükrözése s a volt növendékek ezreinek élő lelkesége és világító értelme mind a Te kiváló szakértlmedet, a Te atyai gondoskodásodat, szived kiapadhatatlan energiaforrását, az átlagból messze kiemelkedő nemes egyéniségedet dícséri.

En láttam ezt az intézetet, amikor élére álltd, láttam a vihart, amely benne és felette tombolt és láttam, hogy miként vezettd le a villámokat, oszlattad el a felhőket s miként varázsolttd intézeted fölé és falai közé állandó meleg napsugarat. Ez a művészi kép a hálának nagyrabecsülésnek és szeretetnek e gyönyörű jelvénye, amellyel a tanári testület és szülők nemes lényedat az intézet számára megörökítették, egyben bizonyosság arról is, hogy habár Te az élet törvénye szerint eltávozttd az intézet éléről, láthatatlanul, eleven és erős valóságként mindig élni fog annak termeiben és minden helyiségében három évtizedet meghaladó működésednek szelleme, mint alkotó munkásságodnak eltörölhetetlen bizonyossága.

En most sem búcsúzom Tőled, hanem szeretettel üdvözöllek az önzetlen érzésekből fakadt megtiszteltetésnek ez ünnepén s arra kérlek, hogy zentul is maradj meg ügyünknek kiváló munkása, az intézetnek és mindannyiunknak szerető jó barátja. A jó Isten éltesen és tartson soká!

A meg-megújuló taps után meghaló jelenet volt a kis ovós- és a felnőtt lánykák búcsú-beszéde szeretett igazgatójukhoz. Piros és fehér rózsza csokrokat nyujtottak át neki szeretetük és örök hálájuk jelképeként.

Szünni nem akaró taps és éljenzés közt állott fel most maga az ünnepelt. Amikor végre szóhoz juthatott, s amikor visszaemlékezésében hosszú évtizedekre nyúló munkálkodásának egy-egy kiemelkedő, történelmet jelentő pontjához ért, ajkai megremegtek, hangja el-elcsuklott. Mély vallássságának, Istenben való rendíthetetlen hitének köszönheti — úgymond — hogy nehéz, de mindenkor szeretett munkakörét híven betölthette. Köszönetet mondott volt hűséges kartársainak, a kedves nővéreknek és tőlük, valamint a szívéhez nőtt világtalan gyermekektől azzal búcsúzott, hogy velük együtt, vállalve dolgozni fog a vak gyermekek javáért.

Köszönetet mondott Hosszú Mártonnak, a kép alkotójának is és mindazoknak, akik ezt a felejthetetlen szép napot részére megszerezték.

Az ünnepély végeztével mindenki szeretettel búcsúzott Heródektől azzal: a viszont látásra — a vakok ügye előbbre-vitele munkájánál!

Dr. Bernády György marosvásárhelyi ünneplése.

Irta Nagy Péter.

Dr. Bernády György élete és működése a siketnémák tanársága, főleg annak idősebb nemzedéke előtt nem ismeretlen.*) Egyik leglelkesebb mozgatója és támogatója volt annak idején a siketnémák marosvásárhelyi intézete létesítésének s ma is, mint az erdélyrészi siketnémáknak egyik legnagyobb pártfogója ismeretes. Illő tehát, hogy marosvásárhelyi ünnepeltetéséről mi is tudomást vegyünk, sőt abból részt is kérjünk

Marosvásárhely város hatóságai és társadalmának minden osztálya f. évi április 23.-án, Szentgyörgy-napján, a „Transylvania” színháztermében igen fényes ünneplesben részesítették Dr. Bernády Györgyöt, abból az alkalomból, hogy ezen a napon töltötte be munkás és érdemekben igen gazdag életének 70.-dik évét. E munkálkodásból jelentékeny rész jutott a siketnémáknak is és minden tulzás nélkül megállapíthatjuk, hogy Szvecsina Géza után ő tett legtöbbet az erdélyrészi siketnémákért.

Mikor tervszerű programunk alapján 1912-ben Marosvásárhelyt indítottuk meg a mozgalmat egy újabb siketnémák intézete felállítására, azonnal mellénk állt s magáévá tevén az ügyet, nemsokára olyan természetű határozatot hozott a városi közgyűléssel, mely szerint az nemcsak üdvösnek, de szükségesnek is tartotta egy ilyenmű intézmény létesítését s egyben utasította a tanácsot, hogy a kezdeményező lépéseket ebben az irányban mielőbb tegye meg.

A siketnémák ügyét szolgáló különféle ismertető előadások, társadalmi- és egyéni tevékenykedések (ba, színelőadás, népünnepély), rövidesen annyi jóakarót és anyagi forrást szerzett az ügynek, hogy most már komolyabban hozzáfoghattak az eszme megvalósításához. De ebben már Hofbauer Aurél, az új polgármester vitte a vezérlő szerepet. Dr. Bernády György segítő kezére azonban ezúttal is és mindenütt számíthatunk, ámbár a kormány időközben más, igen súlyos feladatok megoldásához állította.

Ugyanis a Maros medencéjében akkoriban felbukkant földgáz óriási jelentőséggel bírt a Délkeleti Felföldön lakó népekre, szociális és gazdasági életére. Nemcsak az ipar és kereskedelem fellendítését, a városok fejlődését s a népek boldogulását, hanem „Erdély” régi fénykorának helyreállítását is várták annak helyes megoldásától, célszerű kihasználásától. Titánoknak való feladat, amely nemcsak rendíthetetlen kitartást, munkabírást és szervezőképességet, hanem beható szakutadást is igényelt. Dr. Bernády György e sokoldalú feltételeknek már előzőleg is nem egyszer igen fényes tanujelét adta, de hogy idevágó szakismereteit gyarapíthassa, a kormány kiküldte őt Amerikába a földgáz mikénti értékesítésének a tanulmányozására. Mikor Bernády onnan visszatért a kormány, az erdélyi földgáz problémájának a megoldását ő reá bízta, kinevezvén őt a négy székely vármegyére kiterjedő iparfejlesztő kirendeltség elnökévé Marosvásárhely központtal.

Dr. Bernády György ezzel tehát már nem egyedül Marosvásárhelyé volt, hanem úgyszólván egész „Erdély”-é lett. De hogy a kormány, a szeretet és megbecsülés szálaiból font, több mint baráti köteleket, mely a marosvásárhelyiek és a közszereketben álló volt polgármesterek között, a közös munkában eltöltött évek során szövődött, hirtelen el ne szakítsa, kinevezte őt egyuttal Marosvásárhely sz. kir. város főispánjává is.

Dr. Bernády György birta tehát, mint látjuk, memcsak a kormány kegyét, hanem a nép szeretetét és nagyrabecsülését is, miéértis a befolyását mindenkor minden irányban érvényesíthette. Ezt aztán a leendő intézet felállítására érdekében nem egyszer igénybe is vettük. Bernády azonban a maga elhatározásából is olyan lendületet adott az ügynek, amellyel ezt egyszerre a megvalósulás stádiumába juttatta.

Mikor a főispáni kinevezése befejezett tényné vált s ő a polgármesteri állásáról lemondott, a városi törvényhatósági bizottság, a város fejlesztése és fölvirágoztatása körül szerzett érdemeinek elismeréseképpen, megválasztotta Marosvásárhely sz. kir. város díszpolgárává s évi 600 J korona nyugdíjat biztosított számára. Ő azonban — fenkölt lelkehez méltóan — a 6000 koronát nem fogadta el, hanem jótékony célra, elsősorban a Marosvásárhelyt létesítendő siketnémák intézete részére szánta. Köztisztviselő részéről fejedelmi bőkezűség volt ez, amely aztán minket is arra kötelezett, hogy a tervbevett intézmenyt most már mielőbb tető alá hozzuk.

*) Lásd a „Magyar Siketnéma Oktatás” háború előtti számait, főleg az 1913. évi márciusi (3) számát!

1914 tavaszán már annyira elő volt készítve az ügy, hogy március havában már együttesen jelenhettünk meg néhai Dr. Nárai Szabó Sándor, akkori kultusz-miniszteri államtitkárnál, hogy a felállítandó intézet igazgatójának a személyében s az iskola megnyitásának az idejében állapotjunk meg. Igazgatónak Kegler Ferenc tanár volt kizemelve s az intézet szeptember 1-én, a városnak részben üresen álló új, díszes kultúrpalotájában nyílt volna meg. Számításainkat, tervezetűsünket azonban egyszerre rombadöntötte a nemsokára kitört világháború.

Még egyszer merült fel az a gondolat 1919-ben, de már a románok érája alatt. Mikor a román hatóságoknak kimutattuk, hogy az általuk lefoglalt kolozsvári intézethez semmi közük nem lehet, mivel az tisztán a magyar társadalom áldozatkész filléreiből épült fel s a román társadalom ugyszólván semmitsem adott hozzá (Metiámi nagyszzebeni érsekmetropolisa pld. csak egyizben és csak 3 forinttal járult ehhez), akkor Dr. Pap Julian Kolozsvári primár mint az intézet felügyelőbizottságának az elnöke, a Resolutul Okrotivei Sóc.ale nevében kiáltásba helyezte, hogy a román állam a lefoglalt siketnémák kolozsvári intézete helyett egy magyar tannyelvű intézetet fog létesíteni Marosvásárhelyt. A kolozsvári intézetről azonban nem mondatnak le, mivel arra központi helyzeténél fogva okvetlenül szükségük van.

Hogy a csehek tettek annak idején hasonló ígéretet a siketnémák pozsonyi intézetek lefoglalása alkalmával, nem tudom, de hogy ilyen magyar tannyelvű siketnéma intézetet Komáromban létesítettek s hogy az ma is áldásosan működik, az tény és való. Vajjon nem lehetne-e a román hatóságokat is egykori ígéretük beváltására bírni? Én erősen hiszem, hogyha Dr. Bernády György venné azt az ügyet a kezébe, rövidesen megnyílhatna Marosvásárhelyt a siketnémáknak egy magyar tannyelvű iskolája. A hatóságok bizalma s a nép szeretete és nagyrabecsülése, mintegy predestinálják erre. A magyar siketnémák társadalmá pedig bizalommal tekint fel rája!

Meghalt Fodor Anna.

A Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetének kézimunka-tanítónője volt 36 éven át. 1914-ben vonult nyugalomba és 1934 február hó 7-én életének 83. évében halt meg.

Szerette mindenki, de legjobban tanítványai. Amit szelid szóval mondott nekik, kemény parancs volt számukra. Páratlan türellemmel és odaadással foglalkozott velük. Szakmájában még szolgálata utolsó éveiben is mindig felszinen maradt, új meg új munkaformákkal kísérletezett. Mikor a század elején egy egyszerű szövöszközön a „Victórián” készült szötteket, meg szmirnamunkákat kapta fel a divat, ezek a munkaformák mihamar a vakok intézetében is megjelentek. Az 1900-iki párisi világkiállításon a vakok kir. intézete nagy aranyérmét nyert. A kiállítási teremben illetékesekről hallottuk, hogy a díjra rászolgáló érdemek között az intézet leánynövendékeinek nő kézimunkái is szerepeltek.

A kerepesi temetőben búcsúztunk el tőle örökre. Temetésén ott volt Vollmann János igazgatóval az élén a Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetének tanári testülete, az irgalmas nővérek és a növendékek küldöttsége. Koporsónál Vollmann igazgató beszédet mondott. Megköszönte munkásságát és megindító szavakkal mondott búcsút az elhunyt nagyasszonynak.

(Cs.)

Vak és látó iparosok versenye.

írta: Kleitsch János.

A vakok foglalkoztatóinak vezetői állandóan keresik kutatják, hol és miképen találhatnának módot, alkalmat a gyámoltak ipari készítményeinek elhelyezésére, hogy a vakok mindennapi kenyeréért való küzdelmét némileg megkönnyítsék. El kell ismerni, a hatóságok kisebb, nagyobb támogatásában a vakok ipara állandóan részesült. De oly mérvű támogatásban sohasem volt része, hogy a foglalkoztatók vezetőinek kívánságai teljes mértékben kielégítést nyertek volna. A nagyobb fogyasztók is több-kevesebb megértéssel fogadták a vakok áruát, de csaknem kivétel nélkül kikötötték, hogy a szállítmányok ára és minősége megfeleljen a látó iparosok készítményei árának és minőségének. Ebből a rövid vázlatozásból is kitűnik, hogy sem a hatóságok, sem a fogyasztók támogatása túlzott mértéket nem öltött. Ezért valósággal felháborodtam, mikor a vakok szegedi intézetének két év előtti azon kísérlete ellen, hogy a vakok áruát, a szegedi látóiparosokhoz hasonlóan a piacon árusítsák, a szegedi iparosok panaszt emeltek a városnál és követelték a vakok áruinak a piaci árusítástól való eltiltását. Célt is értek. De panaszt emeltek a vakok árúival házaló vak házalók ellen is és követelik ezeknek a házalástól való eltiltását. Tudok arról, hogy a szegedi intézetnek volt három, vagy négy növendéke házaló kereskedői iparigazolványt váltott és így járja a vidéket. Közülük kettő még kezdő, de megél belőle és megvan elégedve, a harmadik most harmad éve úzi ezt a foglalkozást és olyannyira meg van elégedve, hogy falusi vegyeskereskedés nyitása gondolatával foglalkozik, mert van már némi megtakarított pénze, holott 50 pengő kölcsönpénzzel kezdte a házalást. A negyedik sorsáról biztosat nem tudok. Én örülök, hogy boldogulásukat látom, s azt hittem, hogy minden látó embertársam örömteljesen siet az ilyen világtalan, de az élet harcát bátran fölvevő kenyérharcos támogatására. De óh, micsoda csalódás! Ezek az én szerencsésebb látó testvéreim nem átalják sorsujtotta szerencsétlen testvérük kezéből azt az önerejéből, nagy fáradsággal, de büszke öntudattal megkeresett egy darab száraz kenyeret is kiűtni.

De ezt a kegyetlenséget nemcsak itt, ebben a szerencsétlen trianoni határvárosban követték el, hanem úgy tudom, hogy a kereskedelmi minisztériumot is ostromolják több oldalról, s kérnek, követelnek védelmet a vak iparosokkal szemben.

Tehát van lelkük az ép érzékű iparosoknak, hogy a vak iparosoknak az állami szállításból való kizárását követeljék, van lelkük a vakokat a piaciárúsítástól elüldözni, sőt a vakok házalási engedélye ellen is panaszszal fordulnak a hatóságokhoz.

Ezek után úgy illenék, hogy ennek a kérdésnek a fényoldalát is megmutassam. Ilyen azonban nincsen. De van egy még sötétebb, s ha lehet, még szégyenteljesebb oldala. Íme ilyenek történnek a vakok rovására: Meglátogattam egy vidéki barátomat. A házi asszony nagy örömmel ujságozza, hogy mennyire jótékonykodott és milyen szép keresethez juttatta éppen ma a vakokat. Siet is bemutatni különböző keféket és ecseteket. Első pilanatra látom, hogy ezeknek egyetlen darabja sem vakok készítménye. Valamennyi hitvány gépmunka volt. Az árusítója egy foglalkozás nélküli (bemondása szerint) kefékötő segéd, aki jószívüségéből, no meg, hogy némi kis keresethez jusson ő is, felajánlotta a vakok intézetének, hogy tekintettel a rossz üzletmenetre a vakok árúival házalni indul a vidékre.

Öt éven át vidéken lakván, ismételen találkoztam ilyen házalókkal, akiket lelepleztem, ami után sietve odébb állottak, de bizonyára nem azért, hogy hazatérve szánják, bánják becsstelen tettüket, hanem azért, hogy más községben folytassák a vakok cégére alatt ártó tevékenységüket a vakok erkölcsi és anyagi kárára.

Ezek után tisztelettel kérdem kik szorulnak itt védelemre a látó, vagy a vak iparosok?

Íme tehát egy újabb kérdés, amely a vakok védőszervezetének országos kiépítését sürgeti!

Gyógypedagógia egy neveléstörténeti munkában.

Tomcsányiné Czukrász Róza: *A fonomimikai módszer Magyarországon. Kiadott a Magyar Tudományos Akadémia anyagi támogatásával. Budapest, Lampel R. 1934.—216 lap.*

Amit ez a könyv az első részében tárgyal, az egy darab történelem a XX. század első negyedének magyar nevelésoktatásügyéből. Megtudjuk belőle, hogyan tanítottak írni, olvasni a fonomimikát megelőző időkben, miféle reformtörekvések előzték meg a fonomimikát, hogyan alakult ki a szerző kezében az új módszer s mily nehézségekkel küzdve, hogyan terjedt el országszerte. A könyv második fele úgy elméletileg, mint gyakorlatilag behatóan ismerteti a kitűnő tanítási eljárást.

A fonomimika alapjában véve nem magyar termék, de magyar földön nőtt neggyá, itt fejlődött ki teljesen s úgy véljük, hogy a Magyar Tudományos Akadémia, mikor a Tomcsányiné Czukrász Róza könyvének kiadását anyagi támogatásával lehetővé tette, ezzel a magyar nevelésoktatásnak nemzetközi viszonylatban is értékelésre váró egyik vívmányát akarta hangsúlyozni s minden idők számára hozzáférhetővé tenni. Száraz pedagógiai olvasmányaink között valóságos fölüdülés ezt a pompás nyelvezettel megírt, közvetlenül, mondhatni az újság frissességével ható munkát olvasni.

Bennünket a könyvnek „Hazai kísérletek a fonomimikának a gyógypedagógiában való alkalmazására” című, hét lapra terjedő fejezete érdekel leginkább.

Ismertetvén a francia Grosselin Agostonnak, a módszer föltalálójának a fonomimikával siketnémák között való fáradozásait, a könyv elmondja, hogy nálunk is alkalmazták a siketnémák oktatásában a fonomimikát. Ghimesy János lévai elemi iskola tanítója magánúton foglalkozván siketnémák tanításával, „igaz hittel vallja, hogy a fonomimikai módszerrel több eredményt ért el egy hét alatt, mint csak a fonétikai módszerrel hat év alatt.” Megtanított egy tizenhét hónapos korában megsiketült fiút „igen érthetően beszélni.”

Kelemen Ignác 1900-ban alkalmazta a fonomimikát a budapesti állami kiségitőiskolában. Ő egy gyenge tehetségű siket tanítványával ért el eredményt osztálytanítás közben.

Kirschenheuter (Cseresnyés) Ferenc 1903-ban a vakok oktatására dolgozta át a módszert, a vakok budapesti kir. intézetében több éven át sikerrel alkalmazta is és a Siketnémák és Vakok Oktatásügye 1930. évi több számában megjelent „munkájával nem csak egészen új adatot szolgáltatott, hanem a fonomimikának már meglehetősen terjedelmes irodalmát nagyon értékes lélektani igazságok megállapításával gazdagította.”

(Cs.)

Zászlóavatásra, Mihalovich Zsigmond.

Kegyelmes Asszonyom!
Kegyelmes Uram!
Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A főiskola előttem szóló és nagyérdemű igazgatója márkáns vonásokkal mutatta be a tudományos pedagógia és vele a gyógypedagógia inpozáns kiépülését, és jogos büszkeséggel vázolta fel azt, amit e téren éppen a magyar génius alkotott. Am a pedagógia pompás művészete ellenére rettenetes az európai kultúra helyzete. Vérért lecsapolták s infernális erők a lelkét készülnek elvenni. Végzetes földrengés reszkettetett mindent s mint az omladozó ház, recseg s ropog Európa minden eresztéke, s az egész kultúra a szellemi és gazdasági örvény peremén tántorog. Hogy a kultúra díszruhája minő vadságot és kegyetlenséget takarhat, azt már megtapasztaltuk a világháborúban. S hogy a civilizáció pompázata alatt minő lelki rothadás és elfajulás lapulhat, azt a háború utáni lezüllésben érzékeinkkel tapasztaljuk.

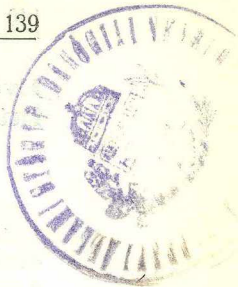
S ez nem is lehet máskép, e tüneteknek be kellett következniök. Mert a lealkonyodó kort alkotó erők egyben koncentrálódtak: harc az emberi közösség amaz alapformája ellen, melyet maga a Teremtő vetett róla s mely megtestesült abban, kit küldött nekünk Jézus Krisztusban. Az európai kultúra akkor jutott el elfajulása végső fokára, amikor kérlelhetetlen harcot indított Krisztus ellen. Krisztust kilugozták a tudományból s tragikus következetességgel a nyilvános életből. Am amint Krisztus eltávozott az életből, üregek maradtak hátra s most nem történik más, mint hogy ezek a társadalmi üregek beomlanak.

Szerencsére éppen az intellektus csúcán dereng a hajnal. Az értelmiség jutott először tul az anyagelvűség holtpontján. A világ minden sarkából szellemi áramlások indultak el és sietve hangolják át a tudomány különböző területeit, szellemtudományi kulcsra.

Ebben a romlást lebiró új szellemi tavaszban csattog a Gyógypedagógiai Főiskola zászlaja. Ráhímett jelige valóban az új idők közeledésének jelszava: „A balsors ütötte sebeket, meggyógyítja tudás és szeretet.” Ime az új szintézis. Tudomány egyedül nem boldogít. A kegyelmi fókusz lángolása egyedül nem boldogít. A kettő együtt: tudás és nemes érzelem, természet és természetfeletti kölcsön hatása együtt adja meg azt a totalitást, mely az embert teljes egészében békéhez s boldoguláshoz vezet. A zászló Krisztus képét viseli a jelmondat felett. Fejünk felett csattog tövisbe abroncsolt feje, szeméből könnyeket hullajtva. A legdrágább könnyeket, az emberi balsors teljes tudásából fakadó szándékai miatti teljes sajnálkozást megragadó könnyeket.

A zászló oly régiókban jár majd, hol a balsors a legtöbb s legfájóbb sebeket üti. Nem gyógyíthatjuk ki a tudás hideg-rideg bunsenlámpásával sem a humanizmus gyümölcstelen érzelmeivel, hanem az Istenből eredő tudás és szetetet — kettősségében is egységes monumentalitásával.

Szebb jövő ígérete csattogtatja a Főiskola zászlaját, a helyes alaprajzu emberi munka színbolumát. Isten áldja a Főiskola új időket sejtő belső dinamikáját s egyházam ormáról boldogan és reménykedve intek üdvözlést feléje.

Évtzáró ünnepek a vakok intézeteiben június 24-én.

1.) A Vakok József Nándor Kir. Orsz. Intézete falai közt már a kora reggeli órákban hangos az élet. A jókedvű, szüleikkel találkozó, s vakációra készülő növendéksereg szentmise hallgatása után 8 óraker bevonult az egyes osztályokba, ahol a szülők és érdeklődők jelenlétében tanubizonyosságot tettek elméleti tudásukról!

Kilenczor az udvaron tisztelgés volt a nemzeti zászló előtt. Feszes, vigyázz állásban elmondták a Hiszek-egyvet és a közönséggel együtt zenekíséret mellett elénekelték nemzeti imáinkat. Meghatóan szép látvány volt! Most megkezdődött a tulajdonképeni *torna bemutató*. Különböző leány-és fiúcsoportok a szebbnél-szebb gyakorlataikkal fokozatosan bemutatták azt a fejlődést, amit évről-évre elérnek fáradtságos munkával és kitartó szorgalommal. A nagyleányok és nagyfiúk csoportjának felvonulása, szabadgyakorlataik és talajtornájuk már egyáltalán nem mutatta, hogy vakokkal állunk szemben. A fiú növendékek atlétikai csoportja állandó taps közepette mutatta be azokat a mintagyakorlatokat, amelyekkel a mellükre kitzűzött különböző érmeket nyerték el. Meg kell ugyanis említenünk, hogy az előző napokban megtartott versenyek alkalmával, hivatalos pontozóbírák jelenlétében, — a következő eredmények voltak:

- 1.) 45 m.-es sík futás ideje 6. 8 mp. (Új rekord);
- 2.) sulydobás (szabályos golyóval) 7 m. 21 cm. (Rekord 9 m. 63 cm.);
- 3.) távolugrás helyből 2 m. 76 cm. (Új rekord);
- 4.) magasugrás helyből 1 m. 14 cm. (Rekord 1 m. 19 cm.)
- 5.) korlát-verseny (előírt és szabadon választott gyakorlat) —, győztese *Keindl*

Imre továbbképzős növendék, aki az összes versenyekben elért legjobb átlagos eredménye alapján elverte az *Öttusa* (pentatlon) szallagiát és nagy értmet. (Fiedler Lajos tanár növendéke).

Ezekután bevonult a hatalmas tömeg az intézet disztermébe, ahol kezdetét vette a tulajdonképeni záróünnep. A vendégek soraiban megjelentek: a vallás és közoktatásügyi minisztérium képviselőjében *Dr Pogány-Schöpflin* Aladár min. titkár, ügyosztály-referens, — *Klug Péter* és *Simon József* szakfelügyelők, *Heródek* Károly ny. igazgató és családja, *Hosszú Márton* festőművész, és a sok szülő mellett az érdeklődők nagy tömege.

A legmagasabb zenei kivánalmakat is teljes mértékben kielégítő ének és zeneszámok mellett, — melyeket *Fiedler Lajos* és *Jármer Lajos* tanárok fáradtságos és a hivatalos munkaidőt messze túlhaladóan tanítottak be, — kiemelkedő pontja volt az ünnepségnek *Heródek* Károly ny. igazgató arcképének leleplezése (erről külön cikkben számolunk be) és a kis óvosok mindenkit magával ragadó kedves bemutatója. Az irredantizmus szent gondolata már a kis csöppségekben is él és lángol!

A kilépő növendékek búcsúja az intézettől, tanároktól, kedvesnővérektől és sorstársaiktól meghatóan, szomorúan szép volt. *Vollmann* János igazgató a jutalmak kiosztása után záróbeszédével fejezte be az emlékezetesen szép ünnepélyt. *Sp.*

2.) A *Vakokat Gyámolító Orsz. Egylet* a mai napon tartotta meg évi rendes közgyűlését *sipeki Balás* Béla ny. főispán elnöklete alatt, amelyen a választmányi ülésnek határozatait tette magáévá. (A választmányi ülésről szóló tudósításunk külön cikkben). Ugyanekkor tartotta meg évet záró ünnepélyét is, amelyen nagyszámu közönség élvezettel és nagy elismeréssel hallgatta meg a vakok *Homérosz* énekkarának és zenekarának előadását. A megjelentek egy felejthetetlen szép nap emlékével távoztak.

3.) A *Vakok Gyámolító Dunántúli Egyesülete* már június hó 22.-én megtartott *választmányi* ülésén jóleső érzéssel állapította meg, hogy a lefolyt gazdasági évben is híven tudta feladaát teljesíteni s semmi akadály annak, hogy a vakok iparskolájában újabb felvételiakat eszközöljön. Ugyanaz nap tartották meg évet záró ünnepüket, amikor is nagyszámu közönség jelenlétében mutatták be a a növendékek elméleti —, gyakorlati — és zenei tudásukat. *Joó* Sándor igazgató és *Müller* Lajos tanár fáradozását a megjelentek elismerése jutalmazta.

4.) Az *Ilyu Vakok Szegedi Intézete* nagyszámu érdeklődő közönség mellett szintén a mai napon tartotta meg évet záró ünnepélyét s úgy az igazgató és tanári testület fáradozását, mint a növendékek által bemutatott eredményeket a legnagyobb elismeréssel fogadták.

Szemelvény egy Előljáró beszédből.

A vakok Homeros énekkarának Miskolcon tartott hangversenyén elmondotta: Simon József h. szakfelügyelő.

... Ne lásson könnyező szemén át senki olyan embersorsot, ami tőle távol áll. Ne lásson benne félnék tapogatódzást, a léleknek bátortalan indulását, hanem lássa a kiteljesült érzéssel tele telt emberszívet, amit áttüzesít a dal, a vaknak legszébb, a legkedvesebb barátja; lássa azt az érzésáradatot, aminek forrása el volt dugva mindenki előtt, még az édes anya is tétován állott meg előtte, amikor kiszakította magát a gyermeke görcsös két kezéből s rábizta arra a drága, céljaiban legszebb, eszközeiben legvalószínűbb közjóra, amit vakintézetnek nevezünk. Lásd azt az intézetet is, mely hatékony munkásságával, eszközeinek erejével elhengeríti erről az érzésforrásról a követ, mely alatt a lélekvizében apró sugó-bugó csigák teszik össze gyöngyfüzüket s léssen ebből kezdetben az értelem gyöngye, imádság, gyermekének, lírai érzés, csapongó dal, himnusz és oratorium, Isten és ember dicséretére, hazánk javáért és javára.

Hölgyeim és Uraim! Ilyenképpen nézzék az est fényébe bele nem látó Homeros énekkart, amelyik átment a kifejlődés és kifejlesztés itt eldugott fázisain s most úgy áll előttünk, mint a sötét hínáros vizek mélyéről kiemelt kagyló gyöngyszeme, hogy mindnyájan gyönyörködjünk benne. Mert, ha terhünk a gond, a szenvedés, a megpróbáltatás embersors, akkor jogunk a gyönyörködés is különösen ha van rá okunk. Én azt hiszem, hogy ezuttal van.

Hogy valami széppé lehessen, ahhoz három feltétel szükséges: lelki tartalom, kifejezési anyag, amelyben a szellem láthatóvá léssen és formáló erő, amely az anyagot és a tárgyat összehozza, egyesíti, tökéletesíti, egységbe önti s ezzel a szépséget létrehozza. A szépség születésének tehát az az indoka, hogy a szellem érzékelhetővé akar válni, Tükröt keres magának, amelyben szépségbe dicsőült lelkét önmagával szemben akarja látni. Hol van itt a tükör? Ki tud ebből a kórusból belenézni abba? A test két üres ablakán át senki. De ott van a lélek szárnyrakelt vágya, érzése, fájdalma, lendítő, andalító ereje, meleg, ami kitör korlátai közül, fehér szárnyain énekek emelkedik, belopja magát halk susogásával a rideg valón túl az örök szépségbe. Ott pedig párosul a mi együtt hangzó lelkesültségünkkel, kiteljesedik, mint hála, mint köszönet, hogy adatott hazai gyógyítva nevelésünknek eszköz, mód tudás, mindenkifelett akarás, hogy az anyagot s tárgyat egyesítse láthatóvá tegye s ezzel ezt a szépséget létrehozza.

A szépség megszületett, kiteljesedett, kívánom Hölgyeim és Uraim gyönyörködjenek tovább minnyájan benne, de ne felejtsek egy pillanatra sem embersorsunkat. Mert ez a sors mindnyájunkkal közös.

Szemle.

A magyar vakok ügye német szaklapban.

A Berlinben megjelenő „Die Blindenwelt” szerkesztőségének ismételt kérésére lapunk munkatársa, Cseresnyés Ferenc hosszabb cikkben ismertette az említett folyóirat ezévi áprilisi számában a magyar vakok ügyét, annak multját és jelenét. A szerkesztőség Cseresnyés cikkét megrövidítve hozta, Hogy a rövidítés buzgalmában a vakok kir. intézetét csak 1901-ben költöztette át Pozsonyból Budapestre s hogy más adatokat is elrajzolt, hagyján. Föltűnik azonban, hogy mennyire kerüli a német szaklap az országunk megcsonkításával járt vakságügyi adatok közlését. Még a „megcsonkított”, vagy ezzel egyértelmű jelzőket is kerülve kerüli Csupán intézmé-

nyeink fősorolásánál említi egy helyen, hogy a vakok két műhelye, a temesvári és az aradi, román uralom alá jutott. A vakok kolozsvári orsz. intézetéről, meg az eperjesiről azonban már hallgat. Arról sincs szava, hogy a vakok ügye fejlődését az országunk megcsonkításából származó rossz gazdasági viszonyok hátráltatják. Megemlíti ugyan, hogy önálló vakjaink gazdasági helyzete általában nyomott, annyira, hogy akárhányan közülök koldulásra kényszerültek, de hogy ennek okai a trianoni ránk kényszerített békében gyökereznek, arról nem szól. Még kevésbé említi meg, hogy a magyar vakok is e béke föltételeinek megváltoztatásától várják sorsuk javulását.

Cseresnyés cikke a vakok ügyének országunk megcsonkításával való kapcsolatáról egy szóval sem mondott többet a való helyzetet megvilágosító legszükségesebbeknél s adatai természetesen minden politikai színezetet, vagy az utódállamokat, illetve azok kultúráját hátrányosan föltüntető vonatkozást nélkülöztek. Hogy német laptársunk szerkesztősége mégis oly sűrűn, még az adatok teljességével járó tárgyilagosság rovására is sűrűn használja pirosceruzáját, mikor a magyar vakok ügyéről az országuk megcsonkításával való összefüggésében van szó, azt sok mindennek minősíthetjük, csak barátságos jelenségnek nem. (Cs)

Csökkentlátású gyermekek oktatásügye Bécsben.

Szendy Károly Budapest székesfőváros tanácsnokának megértő támogatásával az elmúlt hetekben Bécsben járt Kárpáti Ottó kartársunk, hogy a csökkentlátású gyermekek oktatásügyét ott tanulmányozza!

Kárpáti Ottó három ilyen típusú iskolát látogatott meg! Az 1923-ban létesített első ilyenmű iskola a XVIII. kerületben a Kirchstettern Gassei elemi iskola épületében van elhelyezve. Ez az iskola nyolc évfolyamú és 72 tanuló látogatja. Két-két osztály van összevonva egy terembe. Dacára annak, hogy az iskola már 10 éve áll fenn, elhelyezése, berendezése, felszerelése, tanítási módszere, a tanítók képzettsége, adminisztráció és pedagógiai vezetése nem mondható mintaszerűnek, Bécs 270 csökkentlátású tanulójaiból mindössze 72 gyermeket tudtak beiskolázni, mivel a szülők nem hajlandók gyermekeiket a lakásuktól messzefekvő iskolába küldeni.

A vakok állami intézetében rendezték be a második iskolát. Itt a csökkentlátású gyermekek a legtöbb tárgyat a vakokkal együtt tanulják, csupán az írást, olvasást és rajzolást tanulják külön osztályban.

Az izraelita vakok Hohe Warte-i intézetében van a csökkentlátású gyermekek harmadik iskolája. Itt a vakoktól elkülönítve tanítják az összes tárgyakat. (A tanulmányozó nem nyilatkozott az irányban, vajjon melyik típust tartja a két utóbbi közül jobbnak? Szerk.)

Remény van arra, hogy a mi székesfővárosunkban is megnyílik ilyen iskola. Szendy Károly tanácsnok ugyanis elhatározta, hogy a jövő tanévben kísérletképpen valamelyik elemi iskolában felállít egy ilyen csökkentlátású osztályt. Ha ez az osztály azután életképes lesz, s a szülők is megértéssel fogadják ezt a megoldást, akkor a jövőben kerületenként, a csökkentlátású gyermekek számának és lakóhelyének figyelembevételével, a kísérletszámú osztályok szervezetének és elhelyezésének mintájára, több ilyen osztályt fog számukra megnyitni. Megjegyzendő, hogy a székesfővárosi szemészorvosok a lefolyt tanévben 168 gyengélátású tanulót tartottak nyilván.

A csökkentlátású osztályokban majdan tanító tanerőket a Pedagógiai Szemináriumban külön erre a célra rendezendő, három-négy hónapos tanfolyamon fogják átképezni! Tudomásunk szerint az ilyen iskolákban tanító tanerők körülbelül havi 40 P-nyi külön pótdíjban fognak részesülni. (Sp).

A vakok testneveléséről általában.

Olysván *Konrád* Györgynek ilyen cím alatt e lap legutóbbi számában megjelent cikkét, három ponton akad meg a szemünk.

1. Téved a cikkíró kartárs, mikor azt állítja, hogy a vakok kir. intézete csak a háború után tért át a régi germán tornarendszerről (a németet érti bizonyára) a svéd és a dán rendszerekre. Téved, mert a vakok kir. intézetében még jóval a háború előtt honosodtak meg az északi népek, a svédek, dánok, finnek egymással rokon tornarendszerei. Ugyanakkor, mikor azok a fővárosi testedző egyesületekben meghonosodtak. A Budapesti Torna Club volt az első, mely Magyarországon a svéd tornát űzte, akkori művezetőjének *Kmetykó* Jánosnak a kezdeményezésére s a vakok kir. intézete tanárai, kik a klubnak tagjai voltak, nyomban áthozták a lassú nyújtott mozdulatokat a vakok intézete tornacsarnokába. Ez még 1910-ben történt.

2. — A vak gyermekek közt nagyobb a halandóság, mint az érzékküek között — mondja *Konrád*, s ennek igazolásául hivatkozik az érzékküek és a vak iskolásgyermekek halálozási statisztikájára. Anélkül, hogy hogy kételkednék állításában, kérjük a kartársat, közölje, hol, mikor származtak a vakokra vonatkozó ilyen statisztikai adatok, hol lehet azokba betekinteni? Mert mi most hallunk róluk először s érthetően igen nagyon érdekelnek bennünket.

3. Azt mondja *Konrád* kartárs továbbá, hogy a helyes testtartásra való szoktatás több külföldi intézetben, mint külön tárgy szerepel. Erről sem tudunk eddig. Kérjük, közölje, hol, mely intézetekben, milyen néven szerepel ez a tanítási tárgy? (Cs.)

Ceruzairás a vakoknál.

Háromévvvel ezelőtt vezettük be a vakok *József Nádor Kir. Orsz. Intézetében* a ceruzairást! Az írás egy kellően mélyített és domborított félív nagyságú kemény, kartonszerű papírlapon történik úgy, hogy arra kapcsolással rá lesz erősítve a beírandó sima lap. A sorokat jelző mélyedések a papíron át is könnyen érzékelhetők, sőt a növendékek a lerögzített papíron lapos körmükkel úgy bemélyítik egy-kettőre a beírandó területet, hogy bárki is annak nyomán könnyen folytathatja az írást.

Ma már túl vagyunk a kezdet nehézségein, s megállapíthatjuk, hogy a ceruzairás bevezetése indokolt volt, mert: 1. a gép (?) igen könnyen kezelhető, s annyira olcsó, hogy minden növendék néhány fillérrel be tudja azt szerezni (de az intézet is készséggel adja azokat mindenkor díjtalanul). 2. A későbbben megvakultak, de a gyengén látók is, akik soha látós írást nem tanultak felújíthatják, illetőleg megtanulhatják a folyóírást. 3. A teljesen vakok a leegyszerűsített nyomtatott alakú betűformákat könnyen tanulják, örömmel írják, s készséggel használják azt levelek és dolgozatok megírására. 4. A teljesen vakoknak körülbelül 50%-a olyan látós írást produkál, amely könnyen olvasható, s büszkeséggel tölti el az önállóságra törekvő vakokat! 5. Az úgynevezett „Hebold“-féle írásmód fölötti előnye az előbb említettek alapján nyilvánvaló! Ismét olyan eljárás, amely közelebb hozza a vakot a látókhöz! Hiszem és remélem, hogy ha a heti 1 órai tanítási időt felemelhetjük, avagy legalább négy éven át taníthatjuk ezt az írásmódot, akkor az eredmény minőségileg javulni fog, s mennyiségileg is emelkedni fog a jólíró vakok száma. A tanításnál követett eljárás, módszer-milyenségéről alkalomadtán e lap hasábjain fogunk nyilatkozni.

Egyesületi élet.

A Gyógypedagógiai Tanárok Temetkezési Segélyegyesülete f. évi június hó 27-én a siketnémák budapesti állami intézetében Klug Péter elnöklete alatt választmányi ülést tartott. Az elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg Ungerman József tagtársuknak május 4-én történt elhunytáról. A IV. hozzájárulási díjat a Segélyegyesület valamennyi tagja befizette. Befolyt összesen 903'50 P. A legközelebbi segély összege 720 pengő. Adja Isten, hogy minél később fizessük ki. A pénztáros jelentéséből kitűnt, hogy a Segélyegyesület jelenlegi pénztári állománya 1345'84 P. Ez uton is felkérjük az egyes intézeteknél működő fiatal karfársakat, hogy amennyiben még nem volnának Segélyegyesületünk tagjai, belépésüket bejelenteni sziveskedjenek (Ber.)

A vakok debreceni üdülőházának létesítése. A Debrecenben elhunyt boldog emlékeztű Szabados Ferenc egész vagyonát egy Debrecenben létesítendő vakok intézménye javára hagyta. Hazánkban legégetőbb szükségletet pótol egy megfelelő üdülőháznak a létesítése és tekintettel arra a körülményre, hogy a hagyatéék 60 kataszteri hold ingatlanból is áll s ezen ingatlan fekvése egy ilyen üdülőház létesítésére kiválóan alkalmas, a Vakokat Gyámolóó Országos Egyesület képviselőjében dr. Tóth Zoltán igazgató a napokban a város vezetőségével a szükséges tárgyalásokat lefolytatta és ennek eredményeként örömmel közölhetjük, hogy előreláthatólag ez év októberében az elaggott és munkaképtelen, valamint a beteg vakok felkarolására az üdülőház felépítéséhez hozzá lehet fogni. Az üdülőház létesítése a Vakokat Gyámolóó Országos Egyesület áldozatkészségét is igénybe veszi, de ez intézmény szívesen áldoz erre a célra, mert csakis ez által válik lehetővé, hogy a nagy számban felvételre váró vakokat is el lehessen helyezni. (T. I.)

A vakok Homeros énekkara vidéki körútja. Folyó évi május hó 3-án Debrecenben szerepelt a hírneves énekkar. Ez alkalommal zsúfolásig telt meg az „Arany Bika” nagyterme előkelő közönséggel, melynek sorai-ban báró Nagy László főispán, dr. Vásáry István polgármester, Demény Géza altábornagy, dr. Lindenberger János apostoli kormányzó, Református Egyház előkelőségei és még igen sokan jelentek meg. Debrecen műértő közönsége szakadatlan tetszésnyilvánítással fogadta úgy a dalkör szereplését, mint Jármer Lajos világtalan zongoraművész önálló szereplését is, valamint az énekkar vezetőjét Schmitzl Gusztáv c. igazgatót. A hangversenyt a Vakokat Gyám. Orsz. Egylet vezetősége néhai Szabados Ferenc polgár emlékének szentelte, aki egész vagyonát egy, a vakok részére létesítendő intézmény javára hagyta. Május hó 4-én Nyiregyházán, — 5-én pedig Miskolcon szerepelt az énekkar hasonló nagy erkölcsi és anyagi sikerrel. (Sp.)

Tanáregyesületünk választmányi gyűlése. A Siketnémák és Vakok Tanárainak Orsz. Egyesülete június 26-án Heródek Károly elnöklete alatt választmányi gyűlést tartott a siketnémák budapesti áll. intézetében. Az elnök megnyitójában élénk szavakkal méltatta a Magyar Reviziós Liga munkásságát, mire a választmány 200 pengőt szavazott meg a Liga céljaira. Egyegy pengő, hozzájárulást ehhez az összeghez az egyesületi tagoktól kér a választmány. Örömmel jelentette az elnök, hogy az ezidén elhalasztott debreceni intézetekközti tornaverseny, kiállítás és közgyűlés a jövő évben 1934—35. tanév végén megtartható lesz a minisztérium jóindulatú támogatása folytán. Az elnök a váci kir. orsz. siketnéma-intézet igazgatójának felkérésére megtekintette Nárai-Szabó Sándor és Borbély Sándor szobormintáikat, azokat igen sikerült alkotásának tartja. A szoborbizottságba

úgy gondolja felesleges az egyesületnek tagokat delegálnia, megbiznak a váciakban. Az egyesület válaszmánya így is határozott. Örömmel vette tudomásul a válaszmány, hogy a minisztérium jóindulata folytán reményünk lehet a sátoraljai helyi volt tanító-otthonhoz, amelyet üdülőhelynek szántak tanárságunknak, bizonyos feltételekkel. Az elnökség felhatalmazta az ügyben, ha az idősebb lesz, megfelelő előterjesztés megtételére. A titkári, pénztári, szerkesztői jelentéseket elfogadták. A közgyűlés időpontjául és programjául elfogadták az elnöknek, ill. *Szentgyörgyi Gusztáv* igazgatónak előterjesztését. Ez szerint október 6-án egy napon bonyolítják le a közgyűlést a Cházár András emlékünneppel kapcsolatosan Vácon, előadói a közgyűlésnek *Dr Bárczi Gusztáv* és *Záborszky Árpád* lesznek, gyakorlatitanítást *Szép József* vagy *Krupa Pál* tanár mutat be. A közelebbi részleteket a váci kartársakra bízják. A közgyűlés meghívója a szeptember végén v. október elején megjelenő lapban lesz közzétéve.

Intézeteink életéből.

Tornavizsga és a VIII. osztályosok búcsúztatása a soproni intézetben. Június hó 23-án, d. u. nagyszámú és előkelő közönség előtt rendezte az intézet évvégi tornavizsgáját, mely az idén új számmal bővült, a VIII. osztályosok búcsúztatásával. Az ünnepségről a Sopronvármegye a többek között igen melegen írt: Ott voltak az ünnepeken vitéz *Szepessy* altábornagy, *Bósze József* a várostól, a soproni levétek vezetője *Kéry Ferenc* ezredes, *Brósztel Gyula* kir. tanfelügyelő.

Villámcsapás. A június hó 16-i nagy zivatar majdnem végzetes lett a siketnémák soproni intézetében. Villámcsapás érte, amely teljes mértékben megrongálta a villamosvilágítás és a csengő készülékek vezetékeit és jelentékenyen megrongálta a tetőzet egy részét.

Az évvégi vizsgát június 24-én tartotta meg a siketnémák soproni intézete. A felügyelőbíró tagok közül megjelent: *Gévay Wolff* Lajos alispán, *Schindler* András h. polgármester, *Brósztel Gyula* kir. tanfelügyelő, *Kéry Ferenc* ezredes, *Zakariás Antal* rendőrfőtanácsos, a rendőrség vezetője és a város több számottevő tagja. *Gévay Wolff* Lajos alispán és a többi látogató a legteljesebb elismerését fejezte ki a látottak és hallottak felett.

A soproni intézet felügyelőbizottsága július elején ülést tart, melyen az államépítészeti hivatal bemutatja az intézet kibővítési tervezetét és tárgyalás alá kerülnek a jövő évi felvételek.

Debrecen. A Debreceni Ujság a Debreceni siketnéma-intézetnek növendékeiről igen melegen ír abból az alkalomból, hogy ezek Debrecenben a Stadion tornász-ünnepségen, valamint Budapesten a tornászünnepségen szerepeltek. Többek között a következőket írja: „Különösen nagy sikert aratott a Budapesti és általános szenzációt keltett műsorszám: hatvan gyermek talajtornája. Amtí... a debreceni siketnéma intézet európai viszonylatban is egyedülálló csapata... műveltek, olyan felejthetetlen, szívet-lelket gyönyörködtető élményadás volt, hogy érdemes volna megfilmezésre... „Gyermekcsapatunk a világbajnoki záróünnepélyen szerepelt nagy sikerrel. E 30 tagú csapatban szerepelt a siketnémák debreceni intézetének 14 kis tornász-művésze is, Tianschmidt tanár vezetésével, akinek páratlan pedagógiai tudása csodákat mívelt a kis siketnéma tornászokkal.”

Vác. A kir. orsz. siketnéma-intézet növendékei június 3-án résztvettek a váci középiskolás tanulók közös tornaversenyén, ahol talajtornájukkal általános feltűnést keltettek. Június 23-án az intézet tornakertjében évvégi tornaünnepély volt, azon a váci közönség igen nagy számban jelent meg és a növendékek szereplését állandóan őszinte tapsokkal kísérte. Ujdonság volt Vácon a leánynövendékek kifejező ritmikus táncgyakorlata, mely abból állott, hogy magyar ruhában kifejező mozdulatokkal a

majálist jelképezték. A bemutatónak nagy sikere volt, amit a helyi lap meleg cikke is bizonyít. A testnevelés tanárai Bíró Sándorné és Győrffy Pál. Ugyanez (a Váci Hírlap) igen melegen ír az intézet rajz-, kézimunka kiállításáról, nemkülönben a „magyar szobáról“, amely az igazgató gondolata s különlegesség szintén. Az intézetnek új vendég- és látogatószobája Gerstner Ödön tanár tervei szerint készült s minden; a bútortzat, a festés, a kézimunkák, a rajzok, a lámpa, minden a növények kézimunkája.

A siketnéma fiúk váci állami foglalkoztató intézetében megalakult az ifjúság önképzőköre. Az önképzőkört „Borbély Sándor“ ifjúsági önképzőkörnek nevezték el. Az önképzőkör első ténykedése a június 24-i évzáró ünnepély tartalmasan szép megrendezése volt. Az országos könyvnap alkalmából eszközölt könyvek vásárlásával, az önképzőkör könyvtárának alapját vetette meg az intézet igazgatósága.

Az Izr. Siketnémák Orsz. Intézete és a lovag Wechseltmann-féle vakok tanintézete június hó 18-án az elmúlt esztendő nevelő-oktató működéséről és az eredményekről rajz-, kézimunka- és slöjldkiállítással egybekötött bemutató-vizsgát tartott. Az ünnepélyes vizsgán a Pesti Izr. Hitközség képviselőjében dr. Glücksthal Samu, felsőházi tag, a pesti izr. hitközség elnökhelyettese és oktatásügyi elöljárója, a gyógypedagógiai szakfelügyelőség részéről Simon József h. szakfelügyelő jelent meg.

Vegyes.

Miniszteri kiküldetés. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 41.023/1934. sz. rendeletével Dr. Tóth Zoltánt, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola igazgatóját a pápai református tanítónőképző intézetében tartandó tanítóképesítő vizsgálatokhoz miniszteri biztosi minőségben kiküldötte. Örvendünk nagyon ennek a kiküldetésnek, mert úgy tudjuk, hogy első alkalom, amikor státusunkból valakit ily fontos megbizással kiküldenek. (T. .)

Athelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Puha László, Horváth Kálmán, Dr. Bárczi Gusztáv és Dr. Gurszky Ernő tanárokat június hó 15-én kelt 42860/1934, V. a. 2. rendeletével f. évi szeptember 1-i hatállyal a gyógypedagógiai tanárképző főiskolához helyezte át.

Halálozás. Dr. Radnay Rezső ny. államtitkár, ügyosztályunk volt nagynevű főnöke a napilapok tudósítása szerint f. évi június 25-én meghalt. Nekünk okunk van megilletődölnen állani e gyász hír mellett, mert boldogult emlékű Radnay Rezső ügyosztály-főnöksége alatt sok termékenyítő gondolatunk vált valósággá. Az ő hatalmas munkabírásánál csak a fogyatékosak intézményeivel szemben tanúsított meleg szeretete volt nagyobb. Boldog örömmel tudunk arra hivatkozni, hogy Főiskolánk második szervezője Dr. Radnay Rezső volt, valamint arra is, hogy státuszviszonyaink jobbátételének ő volt legönzletlenebb hirdetője, védője akkor, amikor ügyünk emberi érzését felköltötte s nap-nap után újabb szeretetnyilvánulásra tudta hangolni. Emlékét őrizzék itt e sorok, de őrizzük meg mindnyájan igaz emberi nagyságát, s hozzánk való őszinte szeretetét. (Sn.)

Eljegyzés. Vas Gizellát, Vas János soproni tanár leányát eljegyezte Pájer István m. kir. s. erdőmérnök. Gratulálunk!

Vakintézeti növendékek a mikrofon előtt. A Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézet énekkara f. évi május hó 6-án — az Anyák napján — az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület keretében a nap jelentőségének megfelelő énekeket adott elő a rádióban. A jól sikerült szereplés *Fiedler Lajos* karnagy és *Jarmer Lajos* zongoraművész érdeme.

Házasság. *Tamás Lajos* és *Váry Kornélia* gyógypedagógiai tanárok május 30-án házasságot kötöttek. Gratulálunk.

Szaktanácsi ülések. A Gyógypedagógiai intézetek orsz. Szaktanácsa június 23-án és 26-án ülést tartott. Az elnöki tanács üléseinek tárgysorozata az első napon a következő volt: 1. Április 23-iki ülés jegyzőkönyvének jóváhagyása. 2. A beszédhibák javítására szolgáló intézmények szabályzatának kiadásáról. 3. A budapesti áll. gyógyp. nevelő-intézet növendékeinek képezhetőség vizsgálata. 4. dr. *Sarbo Artur* véleménye az Áll. Gyógyp. Gyógytani Laboratorium 1922/1931. évi jelentéséről. 5. dr. *Ranschburg Pál* véleménye a Gyógyp. Tanácsadó és Pszichológiai Laboratórium jelentéseiről. 6. A budapesti áll. gyógyp. nevelő-intézet szakorvosának jelentése és munkaterve. 7. Ugyanezen intézet növendékei felvételének szabályozása. *Dr. Schnell János* jelentése a beiskolázott növendékek képezhetőségéről. A június 26-ai elnöki tanács tárgyai: 1. *Szép József* olvasókönyvének engedélyezése. 2. *Kleitsch János* beadványa a vakok oktatásának racionalizálása érdekében. 3. A siketnémák felvételénél használt orvosi vélemények. 4. Ugyanez a vakok felvételénél. 5. A szakfelügyelő és helyettesnek jelentései a II. félévi ellenőrző látogatásokról.

Házasság. *Deschensky Nándor* kartársunk Pécsen házasságot kötött *Tabakó Irén* pécsi úrhölgygel.

Névmagyarosítás. *Blázsik László* kaposvári kartársunk családi nevét a m. kir. belügyminiszteri engedéllyel „*Bács*“-ra változtatta.

Halálozás. *Ungermann József* a budapesti áll. gyógypedagógiai intézetnek érdemes tanára, május 4-én életének 44-ik évében elhalálozott. A Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesületének hosszú időn át titkára volt. Budapesten a farkasréti temetőbe temették május hó 7-én a gyógypedagógia tanárság őszinte részvétele mellett. *Berkes János* ny. szakfelügyelő vejét gyászolja az elhunytban.

A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola hallgatóinak márciusi ünnepélye. Lélekemelő kedves ünnepélyt rendezett a Főiskola hallgatósága a márciusi nagy napok emlékére a Vakok József Nádor Királyi Intézetében. Az ünnepélyen megjelent *Greszler Jenő* miniszteri osztályfőnök, ügyosztályunk vezetője, dr. *Schöpflin-Pogány Károly* min. titkár, ügyosztályunk előadója, *Klug Péter* és *Simon József* szakfelügyelők, a Főiskola tanári kara élén dr. *Tóth Zoltán* igazgatóval, több gyógypedagógiai tanár, valamint számos meghívott vendég. Az ünnepélyt különösen érdekessé tette az hogy ez alkalommal mutatkozott be először a nyilvánosság előtt a Főiskola ifjúságának énekkara, igen dicséretre méltó sikerrel. *Schnitzl Gusztáv* avatott keze itt meglátszott. *Takács Irén* nagy művészettel és hozzáértéssel szavalt úgyhogy általában csak a legnagyobb elragadtatással és elismeréssel emlékezhetünk meg az ünnepélyről. (T. J.)

Főiskolánk hallgatóinak tanulmányútja. Főiskolánknak első és másodéves hallgatói a budapesti és Budapest környéki intézeteket egész éven át tanulmányozták, a III. évesek április hó végén Herodek Károly ny. igazgató, előadó tanár kíséretében a debreceni, egri és kisujszállási intézeteket, a IV. éves hallgatók pedig ugyanakkor dr. Tóth Zoltán igazgató és Schreiner Ferenc előadó tanár kíséretében a szombathelyi, soproni, bécsi és gráci intézeteket tanulmányozták. (Sp.)

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület június hó 7-én sipeki Balázs Béla elnökletével választmányi ülést tartott. Dr. Tóth Zoltán igazgató terjesztette elő a működési jelentést, melyszerint az ipari és kereskedelmi tevékenység teljes mértékben folyt, s bár a nyersanyagok árának rendkívüli emelkedése forgatóke hiján nagyon megnehezítette az üzem működését, mégis 47.000 P munkadíjat fizettek ki az elmúlt év folyamán a vak munkásoknak. A minisztériumok, a székesfőváros és a különböző hatóságok támogatása nem maradt el az elmúlt évben sem, sőt a pénzügyminisztériumtól új műhely építésére 5.000 P-nyi segílyt is kaptak. A műhely felállítására feltétlenül szükség van, s miután a szükséges anyagot az egyesület ajánlékba szintén megkapta, remélhető, hogy a műhely hamarosan felépül. A kiadásokban az előirányzattal szemben mindenütt sikerült megtakarítást elérni, csak a vakok segélyeinek összege emelkedett az előirányzottnak mintegy a kétszeresére. De hiszen éppen ez az egyesület legfontosabb feladatainak egyike! Személyzeti kiadásokra 6⁰/₀-ot, látó alkalmazottak fizetésére 12⁰/₀-ot, a vakok gyámolítására 75⁰/₀-ot, fordítottak a költségvetésből. A Vakok Társasköre fenntartására és a kintlévő vakok segélyezésére 12.000 P-t fordítottak az elmúlt évben. Az egyes minisztériumok megfelelő utasításai alapján az alájuk tartozó intézményektől mind nagyobb megrendeléseket kapott ugyan az egyesület, de annál meglepőbb volt a kereskedelmi minisztérium leirata, mely azt kívánja, hogy a vakok ipari tevékenységükkel ne támasszanak versenyt a látó és nem segélyezett iparosoknak. Ennek a bizonyára helytelen kiindulási alapon álló intézkedésnek visszavonására az egyesület már is megtette a kellő lépéseket. A bruttó 340.000 P jövő évi költségirányzatban a kereskedelem és ipar után 220.000, a társadalmi tevékenységből 35.000, közületektől 27.000, a kultuszminisztériumtól 21.500, az ellátási díjakból 34.000 és a tagdíjakból 2.500 P bevételt remél az egyesület.

Schnitzl Gusztáv c. igazgató az iskola és az internátus ügyeiről számolt be. Sajnálattal jelenti, hogy a zenekar a nagyközönség előtt nem talált kedvező fogadtatásra, s így a zenészek egy részét kénytelenek iparilag foglalkoztatni. Annál nagyobb örömmel jelenti azonban, hogy a Homeros énekkart ma már az ország legjobb dalosainak ismerik el, s a stúdióban a múlt évben 3 önálló szereplésük is volt. Végül bejelentette az előadó, hogy 15 újabb felvétel történt.

Hikkel István gondnok üzemi beszámolójában arra mutatott rá, hogy a költségvetés a legnagyobb takarékoság mellett sem enged tartalékolást, Dr. Tegyei Jenő titkár pedig az ipari- és kereskedelmi tevékenységükről való beszámolójában rámutat arra, hogy a lényegesen csökkenő bevételi tételek az eladási árak csökkenésére vezetendők vissza, a forgalom kisebbedése pedig arra, hogy a hitelt nagyon megszorították. A számadásokat; számvizsgáló jelentéseket és az előadottakat a választmány tudomásul vette és hozzájárult, hogy ezek így terjesztessenek a június 24.-én tartandó közgyűlés elé.

Nyugtázás. A *Borbély Sándor* szoboralapra legutóbb megjelent lapunk óta befolyt adományok: *Puha László* c. igazgató főiskolai előadó tanár 5 P, *Csovári (Pohanka) Margit* 5 P, *Török Dezső* 1 P, *Ambrózi János* 1 P, a *vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium* 100 P, *Rochlitz Gyula* 30 könyvét adományozta a szoboralap javára, ezeknek eladott példányaiból befolyt eddig 550 P.

A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola sportköre. Örömmel közöljük, hogy Főiskolánk ifjúsága megalakította sportkörét. Különös szeretettel emlékezünk meg az ifjúság e megmozdulásáról, mert valóban hézagpótló intézmény kelt életre. Nagy szükség van arra, hogy necsak tudományos és gyakorlati téren, hanem igenis a sport területén is fölvegye a versenyt ifjúságunk a többi Főiskolák ifjúságával, de emellett szabad idejükben olyan nemes szórakozás is álljon rendelkezésükre, mely csak jótékonyan fogja éreztetni hatását. Az Országos Testnevelési Tanács elnöke nagy megértést mutatott a megalakult új sportkörrel szemben és már is kilátásba helyezte a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatást.

A vakok hálája elhalt jötevőikért. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesületben felkarolt vakok f. évi április hó 8-án mint minden évben, úgy az idén is ünnepélyt rendeztek elhunyt jötevői emlékére és e kegyeletes ünnepélyen megemlékeztek azokról akik az intézmény nemes céljait elősegítették. (T. I.)

Sopron város törvényhatóságának június 7-én tartott kisgyűlése megszavazta az 1934—35. tanévre 2 kisegítő osztály felállítására a szükséges felszerelést és 2 tanerőnek a díjazására a megfelelő összeget. Így biztosra vehető, hogy a felekezeti iskolákkal kapcsolatos 1—1 kisegítő osztály az új tanév kezdetével meg fog nyílni.

Nyugtázás. A *Náray-Szabó Sándor* dr. szoboralapra a következő adományok folytak be: *Schulmann Adolf* igazgatótól 2 pengő, a *siketnémák sopronvármegyei és sopronvárosi áll. s. intézetétől* 50 pengő, a *vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumtól* 100 pengő.

A rádió állomások névsorát (a hullámhosszak, rezgésszámok és adóenergia megjelölésével) kis 26 oldalas zsebkönyv alakjában és pontírásban kiadta az „Univ. versala Asocio de Blindul Organizajol”. Ezt a kis könyvecskét a kiadó lap díjtalanul bocsájta rendelkezésére minden világtalannak, aki ez ügyben hozzája fordul.

A B. E. Sz. K. R. T. vezetőségének szíves hozzájárulásával elkészült a vakok számára a pontírásban kinyomatott útmutató, amely az összes villamos- és autóbuszvonalak ismertetését, a szakaszok beosztását és a menetdíjakat tartalmazza. A kis füzetet a Budapesten és környékén lakó vakok mind megkaphatják díjtalanul a Belhoró nyomdájában.

Nagy sajnálattal értesülünk arról, hogy a német lapok könyomatosa a két ketenkindt megjelent *Blindenkorespodens* március hó végén beszüntette megjelenését.

A Vakok Szövetsége május hó 6-án tartotta meg évi rendes közgyűlését. Az évi jelentés beszámolt arról, hogy a Szövetség a múlt évhez hasonlóan, most is teljes igyekezettel folytatja tevékenységét. A régi vezetőséget szinte változtatás nélkül újra megválasztották.

A vakok gyűjtő napja május hó 9-én volt Budapesten. Az urnáknál szolgálatot teljesítő urnók kiváló buzgósága és a közönség áldozatkészsége mintegy 12.000 P. bruttó jövedelmet eredményezett. Bár az összeg némileg alatta maradt a múlt évének, mégis betölti az eredmények azokat a reményeket, amelyeket a Gyámolító Országos Egyesület a gyűjtéshez fűzött.

A Nemzetközi Ifjúsági Testnevelési Kongresszus f. évi május 27-én Budapesten a Városi színházban tartott ifjúsági Sportbemutatója olyan tapasztalatokat nyújtott, amelyek tanulságképen a mi szűk szakköreink elé is kívánkoznak. Azért hangot is adunk ezeknek a tapasztalatoknak. Az történt ugyanis, hogy hazai testnevelésünk minden iskolatípuson át bemutatkozott az előtt a nemzetközi fórum előtt, amely ezekre a napokra Budapestre gyülekezett össze. Hálásak vagyunk az ifjúsági sportbemutató tulajdonképeni látható fejének *Bély Miklós* testnevelési tanárnak, hogy a hazai gyógypedagógiai intézetek közül legalább az egri siketnémaintézetben felfedezte azt a testkultúrát, ami ez alatt az ünnepi óra alatt hazai szakoktatásunknak ezt a szépen fejlett ágát, reprezentálta. Mert, ha *Bély Miklós* tanár az egri intézet értékes tanárával *Sturm Józseffel* valamelyes érintkezésbe nem kerül, bizony-bizony senki sem szerzett volna rólunk tudomást. Még az ifjúsági Testnevelési kongresszus sem, pedig ennek a kongresszusnak be kellett volna mutatnia ezen találkozáson az egri siketnéma intézet tornaoktatása mellett a vakok intézetének testnevelését is, mert ez az oktatási ág is számottarthat arra a megbecsülésre, ami a valódi és vérbeli pedagógus munkának kijár.

Azzal vigasztaltuk magunkat, hogy csak mi látunk, de minket nem látnak. Majd később és máskor...

A másik tanulság, hogy szaktanáraink közül alig láttunk egyet-kettőt ezen a bemutatón, pedig mily sok látnivaló, s még inkább mennyi tanulni-valóban lett volna részük. Például megláthatták volna, hogy a székesfőváros egyes intézetei és iskolái milyen különbséget mutattak még ruházatban is. Ez a különbség javarészt az állami intézetek kárára könyvelhető el.

Harmadik tapasztalatunk, hogyha már egy, az egész ország ifjúsági testkulturáját reprezentáló kongresszusnak csak egy jóakarátú tag, a vett rólunk tudomást, mennyivel inkább nekünk kell önállólag kiállani a platzra, „imhol itt van a fogyatékosok testnevelése, amely olyan értéket képvisel már ma, hogy azzal nem csak dicsekedni lehet, de számolni is kell vele.“ Mert ez is reprezentál valamit, a magyar közműveltség egy igen jelentős területét, azt, ahol az emberszeretet és tudás találkozik. Egyébként pedig hálásak vagyunk a siketnémák egri intézete igazgató-ságának és kiváló tanárának, hogy a fegyelmezett kedves kis csapatral a végére juttatott 3 perces idő alatt is szerzett fogyatékosaink testnevelé-ének őszinte örven-dezőket, jóakarátú támogatókat, mindenekfelett pedig kitüntető dicséretet, ami az idegen szemlélők szájából hangzott felénk.

A **Néptanítók Lapjának** 1934. május elsei számában *Szentgyörgyi Gusztáv* igazgatónak hosszabb cikke jelent meg a magyar siketnémaoktatásról. A tanulmányt két kép is díszíti a váci kir. orsz. siketnéma-intézetnek és az első igazgatónak Simon Antalnak képe.

Kartársaink szereplése,

A magyar Cserkesszövetség VI—VII kerületének Somogy vármegyei intéző-bizottsága, *Bács László* kartársunkat főtitkárává választotta. Itt említjük meg, hogy *Bács* kartársunk is megkapta a világjamborei jómunkájának elismeréséül a *Kormányzó* ur *Ófőméltósága* elismerését kifejező kéziratának másolati példányát, míg a főcserkésznek a „*Fehér Szarvas*” érmet adományozta.

Deschensky Nándor kartársunk, a siketnémák kaposvári áll. s. intézete ön-képzőkörének tanárelnöke március 15-én növendékeivel diszgyűlést tartott, — amikor az intézet növendékei nagy hatással adták elő *Deschensky* kartársnak ez alkalomra irt szindarabját.

Bács László kartársunk, mint a kaposvári Széchenyi Társaskör választmányi tagja, — március idusán nagy hatású és mély tartalmu ünnepi beszédet tartott a Széchenyi Társaskör dísztermében, melyet ez alkalommal nagy számu és előkelő közönség töltött be,

Tóth Zoltán dr.-t, a Tanárképző Főiskola igazgatóját a Magyar Pedagógiai Társaság rendes tagjává választotta.

Kanizsai Dezső igazgató az orvosi nagyhét keretében a Magyar Gyermekek-orvos Társaság rendezésében május hó 29-én, az Egyetemi Gyermekklinikán előadást tartott „A beszédhibák okairól és a hibás beszéd psychopedagógiai therápiá-járól” címen.

Szentgyörgyi Gusztáv igazgatót a Cházár András Orsz. Siketnéma Otthon legutóbbi közgyűlésén dísztagjává választotta.